Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение

«Коноваловская основная общеобразовательная школа имени Горячева А.А.» Мензелинского муниципального района

Рабочая программа

по родной литературе (татарский)

Уровень образования: **основное общее образование, 5-9 класс**

Разработано: ШМО учителей родного языка(тат) и родной литературы(тат)

Татарстан Республикасы Минзәлә муниципаль районы

“Горячев А.А. исемендәге Коноваловка төп гомуми белем мәктәбе” гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесе

Татарстан Республикасында татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүчеләр өчен туган телдән (татар) эш программасы

Белем бирү баскычы: урта гомуми, 5-9 нчы сыйныф

Эшләде: туган тел һәм әдәбият укытучылары методик берләшмәсе

5-9 нчы сыйныф укучылары өчен туган (татар) телендәге әдәбият фәненнән эш программасы Федераль Дәүләт стандартларында күрсәтелгән гомуми белем бирү нәтиҗәләренә куелган таләпләргә һәм Примерная рабочая программа учебного предмета “Татарская литература” для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык как государственный)” нигезләнеп, “Рус телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре (V-IX сыйныфлар) өчен татар әдәбиятыннан авторлык программасы/ Ә.Р.Мотыйгуллина, Р.Г.Ханнанов (5 нче сыйныф - Л.К.Хисмәтова), (6 нчы сыйныф – Э.Х.Гыйзәтуллина, (7 нче сыйныф – Г.Г.Мулласалихова), (8 нче сыйныф – Р.Һ.Валиуллина), (9 нчы сыйныф – Х.Х.Хөснуллина), *2015* исәпкә алып төзелде.

Түбәндәге дәреслекләр аша гамәлгә ашырыла:

Сыйныф	Учебник	Автор	издательство
5	Татарская литература: учебник для образовательных организаций основного общего образования с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык),в 2 частях	Мотыйгуллина А.Р. Ханнанов Р.Г. Хисматова Л.К.	"Магариф-Вакыт"
6	Татарская литература: учебник для образовательных организаций основного общего образования с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык),в 2 частях	Мотыйгуллина А.Р. Ханнанов Р.Г. Гизатуллина Э.Х.	"Магариф-Вакыт"
7	Татарская литература: учебник для образовательных организаций основного общего образования с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык),в 2 частях	Мотыйгуллина А.Р. Ханнанов Р.Г. Мулласалихова Г.Г.	"Магариф-Вакыт"
8	Татарская литература: учебник для образовательных организаций основного общего образования с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык),в 2 частях	Мотыйгуллина А.Р. Ханнанов Р.Г. Валиуллина Р.Х.	"Магариф-Вакыт"
9	Татарская литература: учебник для образовательных организаций основного общего образования с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык),в 2 частях	Мотыйгуллина А.Р. Ханнанов Р.Г. Хуснуллина Х.Х.	"Магариф-Вакыт"

Эш программасы 174 сәгатькә исәпләнгән (5 нче сыйныф-35 сәгать, 6 нчы сыйныф- 35 сәгать, 7 нче сыйныф-35 сәгать, 8 нче сыйныф- 35 сәгать, 9 нчы сыйныф- 34 сәгать)

Әдәбият укытуда шәхси, метапредмет һәм предмет нәтиҗәләре
5 нче сыйныф.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

5 нче сыйныфны тәгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:

– Россия граждан тәңгәллеген тәрбияләү: Ватаныңа мәхәббәт һәм хөрмәт, аның белән горурлану, туган ягыңның тарихын, мәдәниятын белү, Татарстанның мәдәни мирасы нигезләрен белү, Россия халыклары һәм бөтен кешелек халыклары, күпмилләтле Россия җәмгыятенең гуманистик һәм традицион кыйммәтләрен үзләштерү, Ватан алдында бурыч һәм җаваплылык хисе тәрбияләү;

- мәдәни, социаль, рухи күренешләрнең күптөрлелеген исәпкә алучы фән һәм иҗтимагый практиканың хәзерге заман дәрәҗәсенә туры килә торган бөтен дөньяга караш формалаштыру;
- башка кешегә аңлы, ихтирамлы һәм дустанә мөнәсәбәт формалаштыру, Россия һәм бөтен дөнья халыкларының мәдәни, тел, дини кыйммәтләренә, мәдәниятенә, телебезгә карата ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем алучыларның танып-белү мәнфәгатьләрен исәпкә алып, һөнәрләр һәм һөнәри өстенлек бирү нигезендә белем алуга мотивация һәм белем бирүгә әзерлеген формалаштыру;
- үз эшчәнлеген мөстәкыйль оештыру; үз шәхесенең чынлыгын, эмоциональ халәтен бәяләү; социумда үз-үзеңне тоту нормаларын үтәү; уртак эшчәнлек күнекмәләренә ия булу; әхлакый нормалар һәм эстетик кыйммәтләр күзлегеннән үз эшчәнлеген бәяләү; полиэтник, полифессиональ дәүләт гражданины буларак үз хокукларын куллану һәм бурычларын үтәү;
- социаль нормаларны, төркемнәрдә һәм берләшмәләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен, рольләрне һәм социаль тормыш рәвешләрен үзләштерү; мәктәп үзидарәсендә һәм иҗтимагый тормышта дини, этномәдәни, социаль һәм икътисадый үзенчәлекләрне исәпкә алып, яшь компетенциясе чикләрендә катнашу;
- татар теленә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем бирү, иҗтимагый, укыту-тикшеренү, иҗади һәм башка төр эшчәнлек барышында өлкән һәм кечкенәләр белән аралашуда һәм хезмәттәшлектә коммуникатив компетентлыкны формалаштыру;
- тормышның барлык чагылышларында һәм әйләнә-тирәлеккә җаваплы мөнәсәбәтнең кирәклеген тану нигезендә Экологик культура нигезләрен формалаштыру;
- гаилә һәм җәмгыятьнең әһәмиятен аңлау, гаилә әгъзаларына ихтирамлы һәм кайгыртучан мөнәсәбәт;
- развитие эстетического осознания через освоение художественного и культурного наследия народов Татарстана, России и всего мира.

Татар әдәбиятын өйрәнүнең метапредмет нәтиҗәләре:

- үз укытуның максатларын мөстәкыйль билгели белү, уку һәм танып белү эшчәнлегендә яңа бурычлар куя белү;
- яңа материалны үзләштерү төшенчә, термин, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү. дәреслек, сүзлек белән эш итә белү;
- үз-үзеңне тикшерү, үз-үзеңне бәяләү нигезләрен белү, карарлар кабул итү һәм өйрәнү һәм танып-белү эшчәнлегендә аңлы сайлауны гамәлгә ашыру;
- белем бирү һәм танып-белү мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләр һәм символлар, модель һәм схемалар төзи, куллана һәм үзгәртеп кора белү;
- "татар теле" фәнен өйрәнүгә карата уңай омтылышта булу, татар теле белән даими кызыксыну һәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштерү;
- бирелгән ситуация, яки сөйләм төренә карап бәйләнешле әңгәмә оештыру;
- мәгълүмат-коммуникация технологияләрен куллану өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.

Предмет нәтиҗәләре

<u>Укучы өйрәнә:</u>

- татар фольклоры, Россия һәм бөтен дөнья халыклары фольклоры әсәрләренең төп проблемаларын; татар классик һәм заманча әдәбиятын, әдәби бәйләнешләрне аңлау;
- төрле стильләр һәм жанрлар текстларын аңлы рәвештә чабып уку; текстны анализлау; төрле уку төрләрен куллану (танышу, карау, эзләнү һ. б.);
- нәфис әсәр турында фикер алышканда элементар әдәбият белеме терминологиясенә ия булу;
- әсәрне яки өзекне текстта бирелгән сүзләрне кулланып сөйли белү, тыңланган һәм яисә укылган әсәр турында сорауларга җавап бирә белү;
- төрле халыкларның фольклор һәм сәнгать әсәрләре арасында тематика, проблематика, образлар дәрәҗәсендә элемтәләр урнаштыра белү (охшашлык һәм аерымлык принцибы буенча);

<u>Укучыга мөмкинлек бирелә:</u>

- белем алуның алдагы баскычларында татар әдәбиятын уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

6 нчы сыйныф.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

6 нчы сыйныфны тәгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:

– Россия граждан тәңгәллеген тәрбияләү: Ватаныңа мәхәббәт һәм хөрмәт, аның белән горурлану, туган ягыңның тарихын, мәдәниятын белү, Татарстанның мәдәни мирасы нигезләрен белү, Россия халыклары һәм бөтен кешелек халыклары, күпмилләтле Россия җәмгыятенең гуманистик һәм традицион кыйммәтләрен үзләштерү, Ватан алдында бурыч һәм җаваплылык хисе тәрбияләү;

- мәдәни, социаль, рухи күренешләрнең күптөрлелеген исәпкә алучы фән һәм иҗтимагый практиканың хәзерге заман дәрәҗәсенә туры килә торган бөтен дөньяга караш формалаштыру;
- башка кешегә аңлы, ихтирамлы һәм дустанә мөнәсәбәт формалаштыру, Россия һәм бөтен дөнья халыкларының мәдәни, тел, дини кыйммәтләренә,

мәдәниятенә, телебезгә карата ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;

- белем алучыларның танып-белү мәнфәгатьләрен исәпкә алып, һөнәрләр һәм һөнәри өстенлек бирү нигезендә белем алуга мотивация һәм белем бирүгә әзерлеген формалаштыру;
- үз эшчәнлеген мөстәкыйль оештыру; үз шәхесенең чынлыгын, эмоциональ халәтен бәяләү; социумда үз-үзеңне тоту нормаларын үтәү; уртак эшчәнлек күнекмәләренә ия булу; әхлакый нормалар һәм эстетик кыйммәтләр күзлегеннән үз эшчәнлеген бәяләү; полиэтник, полифессиональ дәүләт гражданины буларак үз хокукларын куллану һәм бурычларын үтәү;
- социаль нормаларны, төркемнәрдә һәм берләшмәләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен, рольләрне һәм социаль тормыш рәвешләрен үзләштерү; мәктәп үзидарәсендә һәм иҗтимагый тормышта дини, этномәдәни, социаль һәм икътисадый үзенчәлекләрне исәпкә алып, яшь компетенциясе чикләрендә катнашу;
- татар теленә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем бирү, иҗтимагый, укыту-тикшеренү, иҗади һәм башка төр эшчәнлек барышында өлкән һәм кечкенәләр белән аралашуда һәм хезмәттәшлектә коммуникатив компетентлыкны формалаштыру;
- тормышның барлык чагылышларында һәм әйләнә-тирәлеккә җаваплы мөнәсәбәтнең кирәклеген тану нигезендә Экологик культура нигезләрен формалаштыру;
- гаилә һәм җәмгыятьнең әһәмиятен аңлау, гаилә әгъзаларына ихтирамлы һәм кайгыртучан мөнәсәбәт;
- развитие эстетического осознания через освоение художественного и культурного наследия народов Татарстана, России и всего мира.

Татар әдәбиятын өйрәнүнең метапредмет нәтиҗәләре:

- үз укытуның максатларын мөстәкыйль билгели белү, уку һәм танып белү эшчәнлегендә яңа бурычлар куя белү;
- яңа материалны үзләштерү төшенчә, термин, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү. дәреслек, сүзлек белән эш итә белү;
- үз-үзеңне тикшерү, үз-үзеңне бәяләү нигезләрен белү, карарлар кабул итү һәм өйрәнү һәм танып-белү эшчәнлегендә аңлы сайлауны гамәлгә ашыру;
- белем бирү һәм танып-белү мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләр һәм символлар, модель һәм схемалар төзи, куллана һәм үзгәртеп кора белү;
- "татар теле" фәнен өйрәнүгә карата уңай омтылышта булу, татар теле белән даими кызыксыну һәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштерү;
- бирелгән ситуация, яки сөйләм төренә карап бәйләнешле әңгәмә оештыру;
- мәгълүмат-коммуникация технологияләрен куллану өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.

Укытуның предмет нәтиҗәләре

Укучы өйрәнә:

- татар фольклоры, Россия һәм бөтен дөнья халыклары фольклоры әсәрләренең төп проблемаларын; татар классик һәм заманча әдәбиятын, әдәби бәйләнешләрне аңлау;
- төрле стильләр һәм жанрлар текстларын аңлы рәвештә чабып уку; текстны анализлау; төрле уку төрләрен куллану (танышу, карау, эзләнү һ. б.);
- нәфис әсәр турында фикер алышканда элементар әдәбият белеме терминологиясенә ия булу;
- әсәрне яки өзекне текстта бирелгән сүзләрне кулланып сөйли белү, тыңланган һәм яисә укылган әсәр турында сорауларга җавап бирә белү;

- төрле халыкларның фольклор һәм сәнгать әсәрләре арасында тематика, проблематика, образлар дәрәҗәсендә элемтәләр урнаштыра белү (охшашлык һәм аерымлык принцибы буенча);

Укучыга мөмкинлек бирелә:

- белем алуның алдагы баскычларында татар әдәбиятын уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

7 нче сыйныф.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

7 нче сыйныфны тәгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:

– Россия граждан тәңгәллеген тәрбияләү: Ватаныңа мәхәббәт һәм хөрмәт, аның белән горурлану, туган ягыңның тарихын, мәдәниятын белү, Татарстанның мәдәни мирасы нигезләрен белү, Россия халыклары һәм бөтен кешелек халыклары, күпмилләтле Россия җәмгыятенең гуманистик һәм традицион кыйммәтләрен үзләштерү, Ватан алдында бурыч һәм җаваплылык хисе тәрбияләү;

- мәдәни, социаль, рухи күренешләрнең күптөрлелеген исәпкә алучы фән һәм иҗтимагый практиканың хәзерге заман дәрәҗәсенә туры килә торган бөтен дөньяга караш формалаштыру;
- башка кешегә аңлы, ихтирамлы һәм дустанә мөнәсәбәт формалаштыру, Россия һәм бөтен дөнья халыкларының мәдәни, тел, дини кыйммәтләренә, мәдәниятенә, телебезгә карата ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем алучыларның танып-белү мәнфәгатьләрен исәпкә алып, һөнәрләр һәм һөнәри өстенлек бирү нигезендә белем алуга мотивация һәм белем бирүгә әзерлеген формалаштыру;
- үз эшчәнлеген мөстәкыйль оештыру; үз шәхесенең чынлыгын, эмоциональ халәтен бәяләү; социумда үз-үзеңне тоту нормаларын үтәү; уртак эшчәнлек күнекмәләренә ия булу; әхлакый нормалар һәм эстетик кыйммәтләр күзлегеннән үз эшчәнлеген бәяләү; полиэтник, полифессиональ дәүләт гражданины буларак үз хокукларын куллану һәм бурычларын үтәү;
- социаль нормаларны, төркемнәрдә һәм берләшмәләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен, рольләрне һәм социаль тормыш рәвешләрен үзләштерү; мәктәп үзидарәсендә һәм иҗтимагый тормышта дини, этномәдәни, социаль һәм икътисадый үзенчәлекләрне исәпкә алып, яшь компетенциясе чикләрендә катнашу;
- татар теленә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем бирү, иҗтимагый, укыту-тикшеренү, иҗади һәм башка төр эшчәнлек барышында өлкән һәм кечкенәләр белән аралашуда һәм хезмәттәшлектә коммуникатив компетентлыкны формалаштыру;
- тормышның барлык чагылышларында һәм әйләнә-тирәлеккә җаваплы мөнәсәбәтнең кирәклеген тану нигезендә Экологик культура нигезләрен формалаштыру;
- гаилә һәм җәмгыятьнең әһәмиятен аңлау, гаилә әгъзаларына ихтирамлы һәм кайгыртучан мөнәсәбәт;
- развитие эстетического осознания через освоение художественного и культурного наследия народов Татарстана, России и всего мира.

Татар әдәбиятын өйрәнүнең метапредмет нәтиҗәләре:

- үз укытуның максатларын мөстәкыйль билгели белү, уку һәм танып белү эшчәнлегендә яңа бурычлар куя белү;
- яңа материалны үзләштерү төшенчә, термин, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү. дәреслек, сүзлек белән эш итә белү;
- үз-үзеңне тикшерү, үз-үзеңне бәяләү нигезләрен белү, карарлар кабул итү һәм өйрәнү һәм танып-белү эшчәнлегендә аңлы сайлауны гамәлгә ашыру;
- белем бирү һәм танып-белү мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләр һәм символлар, модель һәм схемалар төзи, куллана һәм үзгәртеп кора белү;
- "татар теле" фәнен өйрәнүгә карата уңай омтылышта булу, татар теле белән даими кызыксыну һәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштерү;
- бирелгән ситуация, яки сөйләм төренә карап бәйләнешле әңгәмә оештыру;
- мәгълүмат-коммуникация технологияләрен куллану өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.

Предмет нәтиҗәләре

Укучы өйрәнә:

- татар фольклоры, Россия һәм бөтен дөнья халыклары фольклоры әсәрләренең төп проблемаларын; татар классик һәм заманча әдәбиятын, әдәби бәйләнешләрне аңлау;
- төрле стильләр һәм жанрлар текстларын аңлы рәвештә чабып уку; текстны анализлау; төрле уку төрләрен куллану (танышу, карау, эзләнү һ. б.);
- нәфис әсәр турында фикер алышканда элементар әдәбият белеме терминологиясенә ия булу;
- әсәрне яки өзекне текстта бирелгән сүзләрне кулланып сөйли белү, тыңланган һәм яисә укылган әсәр турында сорауларга җавап бирә белү;
- төрле халыкларның фольклор һәм сәнгать әсәрләре арасында тематика, проблематика, образлар дәрәҗәсендә элемтәләр урнаштыра белү (охшашлык һәм аерымлык принцибы буенча);

Укучыга мөмкинлек бирелә:

- белем алуның алдагы баскычларында татар әдәбиятын уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

8 нче сыйныф.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

8 нче сыйныфны тәгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:

– Россия граждан тәңгәллеген тәрбияләү: Ватаныңа мәхәббәт һәм хөрмәт, аның белән горурлану, туган ягыңның тарихын, мәдәниятын белү, Татарстанның мәдәни мирасы нигезләрен белү, Россия халыклары һәм бөтен кешелек халыклары, күпмилләтле Россия җәмгыятенең гуманистик һәм традицион кыйммәтләрен үзләштерү, Ватан алдында бурыч һәм җаваплылык хисе тәрбияләү;

- мәдәни, социаль, рухи күренешләрнең күптөрлелеген исәпкә алучы фән һәм иҗтимагый практиканың хәзерге заман дәрәҗәсенә туры килә торган бөтен дөньяга караш формалаштыру;
- башка кешегә аңлы, ихтирамлы һәм дустанә мөнәсәбәт формалаштыру, Россия һәм бөтен дөнья халыкларының мәдәни, тел, дини кыйммәтләренә, мәдәниятенә, телебезгә карата ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем алучыларның танып-белү мәнфәгатьләрен исәпкә алып, һөнәрләр һәм һөнәри өстенлек бирү нигезендә белем алуга мотивация һәм белем бирүгә әзерлеген формалаштыру;

- үз эшчәнлеген мөстәкыйль оештыру; үз шәхесенең чынлыгын, эмоциональ халәтен бәяләү; социумда үз-үзеңне тоту нормаларын үтәү; уртак эшчәнлек күнекмәләренә ия булу; әхлакый нормалар һәм эстетик кыйммәтләр күзлегеннән үз эшчәнлеген бәяләү; полиэтник, полифессиональ дәүләт гражданины буларак үз хокукларын куллану һәм бурычларын үтәү;
- социаль нормаларны, төркемнәрдә һәм берләшмәләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен, рольләрне һәм социаль тормыш рәвешләрен үзләштерү; мәктәп үзидарәсендә һәм иҗтимагый тормышта дини, этномәдәни, социаль һәм икътисадый үзенчәлекләрне исәпкә алып, яшь компетенциясе чикләрендә катнашу;
- татар теленә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем бирү, иҗтимагый, укыту-тикшеренү, иҗади һәм башка төр эшчәнлек барышында өлкән һәм кечкенәләр белән аралашуда һәм хезмәттәшлектә коммуникатив компетентлыкны формалаштыру;
- тормышның барлык чагылышларында һәм әйләнә-тирәлеккә җаваплы мөнәсәбәтнең кирәклеген тану нигезендә Экологик культура нигезләрен формалаштыру;
- гаилә һәм җәмгыятьнең әһәмиятен аңлау, гаилә әгъзаларына ихтирамлы һәм кайгыртучан мөнәсәбәт;
- развитие эстетического осознания через освоение художественного и культурного наследия народов Татарстана, России и всего мира.

Татар әдәбиятын өйрәнүнең метапредмет нәтиҗәләре:

- үз укытуның максатларын мөстәкыйль билгели белү, уку һәм танып белү эшчәнлегендә яңа бурычлар куя белү;
- яңа материалны үзләштерү төшенчә, термин, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү. дәреслек, сүзлек белән эш итә белү;
- үз-үзеңне тикшерү, үз-үзеңне бәяләү нигезләрен белү, карарлар кабул итү һәм өйрәнү һәм танып-белү эшчәнлегендә аңлы сайлауны гамәлгә ашыру;
- белем бирү һәм танып-белү мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләр һәм символлар, модель һәм схемалар төзи, куллана һәм үзгәртеп кора белү;
- "татар теле" фәнен өйрәнүгә карата уңай омтылышта булу, татар теле белән даими кызыксыну һәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштерү;
- бирелгән ситуация, яки сөйләм төренә карап бәйләнешле әңгәмә оештыру;
- мәгълүмат-коммуникация технологияләрен куллану өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.

Предмет нәтиҗәләре

<u>*Укучы өйрәнә:*</u>

- татар фольклоры, Россия һәм бөтен дөнья халыклары фольклоры әсәрләренең төп проблемаларын; татар классик һәм заманча әдәбиятын, әдәби бәйләнешләрне аңлау;
- төрле стильләр һәм жанрлар текстларын аңлы рәвештә чабып уку; текстны анализлау; төрле уку төрләрен куллану (танышу, карау, эзләнү һ. б.);
- нәфис әсәр турында фикер алышканда элементар әдәбият белеме терминологиясенә ия булу;
- әсәрне яки өзекне текстта бирелгән сүзләрне кулланып сөйли белү, тыңланган һәм яисә укылган әсәр турында сорауларга җавап бирә белү;
- төрле халыкларның фольклор һәм сәнгать әсәрләре арасында тематика, проблематика, образлар дәрәҗәсендә элемтәләр урнаштыра белү (охшашлык һәм аерымлык принцибы буенча);

<u>Укучыга мөмкинлек бирелә:</u>

- белем алуның алдагы баскычларында татар әдәбиятын уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

9 нчы сыйныф.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

9 нчы сыйныфны тәгәлләгәндә, чыгарылыш сыйныф укучысы үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:

– Россия граждан тәңгәллеген тәрбияләү: Ватаныңа мәхәббәт һәм хөрмәт, аның белән горурлану, туган ягыңның тарихын, мәдәниятын белү, Татарстанның мәдәни мирасы нигезләрен белү, Россия халыклары һәм бөтен кешелек халыклары, күпмилләтле Россия җәмгыятенең гуманистик һәм традицион кыйммәтләрен үзләштерү, Ватан алдында бурыч һәм җаваплылык хисе тәрбияләү;

- мәдәни, социаль, рухи күренешләрнең күптөрлелеген исәпкә алучы фән һәм иҗтимагый практиканың хәзерге заман дәрәҗәсенә туры килә торган бөтен дөньяга караш формалаштыру;
- башка кешегә аңлы, ихтирамлы һәм дустанә мөнәсәбәт формалаштыру, Россия һәм бөтен дөнья халыкларының мәдәни, тел, дини кыйммәтләренә, мәдәниятенә, телебезгә карата ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем алучыларның танып-белү мәнфәгатьләрен исәпкә алып, һөнәрләр һәм һөнәри өстенлек бирү нигезендә белем алуга мотивация һәм белем бирүгә әзерлеген формалаштыру;
- үз эшчәнлеген мөстәкыйль оештыру; үз шәхесенең чынлыгын, эмоциональ халәтен бәяләү; социумда үз-үзеңне тоту нормаларын үтәү; уртак эшчәнлек күнекмәләренә ия булу; әхлакый нормалар һәм эстетик кыйммәтләр күзлегеннән үз эшчәнлеген бәяләү; полиэтник, полифессиональ дәүләт гражданины буларак үз хокукларын куллану һәм бурычларын үтәү;
- социаль нормаларны, төркемнәрдә һәм берләшмәләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен, рольләрне һәм социаль тормыш рәвешләрен үзләштерү; мәктәп үзидарәсендә һәм иҗтимагый тормышта дини, этномәдәни, социаль һәм икътисадый үзенчәлекләрне исәпкә алып, яшь компетенциясе чикләрендә катнашу;
- татар теленә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- белем бирү, иҗтимагый, укыту-тикшеренү, иҗади һәм башка төр эшчәнлек барышында өлкән һәм кечкенәләр белән аралашуда һәм хезмәттәшлектә коммуникатив компетентлыкны формалаштыру;
- тормышның барлык чагылышларында һәм әйләнә-тирәлеккә җаваплы мөнәсәбәтнең кирәклеген тану нигезендә Экологик культура нигезләрен формалаштыру;
- гаилә һәм җәмгыятьнең әһәмиятен аңлау, гаилә әгъзаларына ихтирамлы һәм кайгыртучан мөнәсәбәт;
- развитие эстетического осознания через освоение художественного и культурного наследия народов Татарстана, России и всего мира.

Татар әдәбиятын өйрәнүнең метапредмет нәтиҗәләре:

- үз укытуның максатларын мөстәкыйль билгели белү, уку һәм танып белү эшчәнлегендә яңа бурычлар куя белү;
- яңа материалны үзләштерү төшенчә, термин, кагыйдә, закончалыкларны аңлап кабул итү. дәреслек, сүзлек белән эш итә белү;
- үз-үзеңне тикшерү, үз-үзеңне бәяләү нигезләрен белү, карарлар кабул итү һәм өйрәнү һәм танып-белү эшчәнлегендә аңлы сайлауны гамәлгә ашыру;

- белем бирү һәм танып-белү мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләр һәм символлар, модель һәм схемалар төзи, куллана һәм үзгәртеп кора белү;
- "татар теле" фәнен өйрәнүгә карата уңай омтылышта булу, татар теле белән даими кызыксыну һәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштерү;
- бирелгән ситуация, яки сөйләм төренә карап бәйләнешле әңгәмә оештыру;
- мәгълүмат-коммуникация технологияләрен куллану өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.

Предмет нәтиҗәләре

<u>Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнә:</u>

- татар фольклоры, Россия һәм бөтен дөнья халыклары фольклоры әсәрләренең төп проблемаларын; татар классик һәм заманча әдәбиятын, әдәби бәйләнешләрне аңлау;
- төрле стильләр һәм жанрлар текстларын аңлы рәвештә чабып уку; текстны анализлау; төрле уку төрләрен куллану (танышу, карау, эзләнү һ. б.);
- нәфис әсәр турында фикер алышканда элементар әдәбият белеме терминологиясенә ия булу;
- әсәрне яки өзекне текстта бирелгән сүзләрне кулланып сөйли белү, тыңланган һәм яисә укылган әсәр турында сорауларга җавап бирә белү;
- төрле халыкларның фольклор һәм сәнгать әсәрләре арасында тематика, проблематика, образлар дәрәҗәсендә элемтәләр урнаштыра белү (охшашлык һәм аерымлык принцибы буенча);

<u>*Чыгарылыш сыйныф укучысы*на мөмкинлек бирелә:</u>

- белем алуның алдагы баскычларында татар әдәбиятын уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

Уку предметының эчтәлеге.

5 нче сыйныф

№	Бүлекнең исеме	Кыскача эчтәлек	Сәгать саны
1	**Борын -борын заманда. Халык авыз иҗаты: фольклор жанрлары –халык экиятләре.**	Халык авыз иҗаты-халыкның рухи мирасы. Аның милли бизәген, милләт үзенчәлеген сүрәтләү. Халык авыз иҗаты әсәрләрендә образлар системасы. Фольклор әсәрләренең шигъри үзенчәлекләре: чагыштыру, сынландыру, метафоралылык, аллегориялелек. Анда халыкның теләк-омтылышының чагылышы. Фольклорның вариантлы булуы. Фольклор әсәрләрен башкаручылар (экият сөйләүчеләр, чичәннәр һ.б.). Фольклор әсәрләренең төрләре, жанрлары. Балалар фольклоры (бишек җырлары, табышмаклар, тизәйткечләр һ.б.). *Әдәбият теориясе. Фольклор. Халык авыз иҗаты* **Татар халык экиятләре.** Халык прозасының бер төре буларак экиятләр. Әкиятләрнең хайваннар турында, тылсымлы, тормыш-көнкүреш төрләре булуы. Әкият геройлары. Халык экиятләренен шигъри үзенчәлекләре. Әкиятләргә салынган мәгънә, аларның экият төзәтүгә юнәлдерелгән булуы, фәлсәфәсе.Әкиятләрдә халык психологиясе һәм идеалларының чагылыш табылуы. **«Ак бүре» (татар халык экияте).** Әкияттә яхшылык белән явызлык көрәше. Әкияттә халык морале, тылсым	3

		элементлары. Ак бүренең төрки халыкларның тотемы булуы. Әкияттәге традицион образлар. Тылсымлы әкиятләрнең поэтикасы. Тылсымлы әкияттә фантастика. **Татар халык әкияте «Абзар ясаучы төлке», «Өч кыз. «Башмак», «Куркак юлдаш», рус халык әкиятләре «Төлке белән Алёнушка», башкорт халык әкияте «Карга ни өчен исемен әйтеп бетерми?»** Төрле халык әкиятләрендәге уртак һәм аермалы яклар. Әкиятләрдә халыкның яшәү рәвеше, менталитеты чагылышы. Әкият геройлары, аларга хас сыйфатлар. *Әдәбият теориясе. Әкият. Әкият төрләре. Әкиятләрнең теле. Гипербола, литота. Әкият формулалары. Чагыштыру.*	
2	**Әдәби әкиятләр.**	Халык әкиятләреннән үсеп чыккан автор әкиятләре турында мәгълүмат. Аларның башка халык әкиятләреннән уртак һәм аермалы яклары. Татар әкиятләренең фольклор белән бәйләнеше. Автор әкиятләрендә халык әкиятләренең мотивлары, образларының үстерелеше **Каюм Насыйри.** Тормыш юлы турында мәгълүмат. **«Патша белән карт»** әкияте. “Әдәби герой” терминын өйрәнү. **Габдулла Тукай.** Әдип турында мәгълүмат. **«Су анасы» әкият-поэмасы**. Әдәби әкиятнең сәнгатьчә бирелеше. Әкият-поэмада кеше һәм табигать мөнәсәбәтләре. Су анасы мифик образы. Әсәрдә малай образының бирелеше, аңа салынган мәгънә. Г.Тукай әкиятләренә иллюстрацияләр авторы – Байназар Әлменов. Аның иҗаты, ачыш-табышлары. Өзек өстендә эш. Татар әдәбиятының фольклор белән бәйләнеше. *Әдәбият теориясе. Әкият-поэма төшенчәсе.* **Фәнис Яруллинның «Хәтерсез Күке» әкияте.** Әкиятнең эчтәлеге. Күке образы. Авторның ачышы. Халык әкиятләре уртак яклары. **Владимир Дальның«Кар кызы» әкияте.** Рус халык әкиятынең эчтәлеге.«Төлке белән Алёнушка» әкияте белән уртак яклары. **Ганс Христиан Андерсенның «Борчак өстендәге принцесса» әкияте.** Әкиятләрдә төрле катлам халык вәкилләрен ачу үзенчәлеге. Әкияттә халык әкиятләренә хас үзенчәлекләр. **Туфан Миңнуллинның «Гафият турында әкият» әкият-пьесасы.** Драматургиядә халык әкиятләренең мотивын куллану. Гафият исемле малай, әкиятче, мифик образлар, урман җәнлекләре образлары. Алар аша автор идеясенең ачылуы. *Әдәбият теориясе. Әкият-пьеса төшенчәсе.* **«Әкият» курчак театры турында мәгълүмат.** Театрлар тарихында курчак театрларының урыны, әһәмияте. Казандагы «Әкият» курчак театрының бинасы, репертуары, җитәкчелеге, режессёрлары, актёрлары.	5
3	**Хыял канатларында**	**Адлер Тимергалин** Адлер Тимергалин турында белешмә. **«Сәер планетада».** Әсәрдәге вакыйгалар аша балаларда җаваплылык хисләре тәрбияләү. Әсәрдәге фантастик алымнар. *Теоретик төшенчә. Фантастика. Фантастик элементлар.* **Рудольф Эрих Распе. «Сигез аяклы куян».** Барон Мюнхгаузен маҗараларының берсен өйрәнү. Әсәрдәге чынбарлык белән фантастиканың нисбәте	2

4	**Мәгърифәт баскычлары.**	**Белемгә омтылу. «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе** турында мәгълүмат.Мәдрәсәнең 1882 нче елда Казанда ачылуы. Анда белем алучыларның шәкертләр дип аталуы. **Казанның Татар укытучылар мәктәбе** турында мәгълүмат. Аның 1876 нчы елда ачылуы. Дүрт ел дәвамында белем алган укучыларның рус теле укытучысы булып китүе. Аларны Василй Радлов, Василий Богородицкий, Каюм Насыйри укытуы. **Казан университеты** турында мәгълүмат. Аның 1804 нче елның 17 нче ноябрендә ачылуы. Анда Карл Фукс, Илья Березин, Николай Лобачевский эшләве. Анда белем алган атаклы кешеләр. Хәзер аның Казан (Идел буе) федераль университеты дип аталуы. **Гаяз Исхакый.** Язучы турында мәгълүмат. **«Мөгаллим» пьесасы белән танышу**. Салих образы. Аңа салынган автор идеалы. **Дәрдемәнд.** Дәрдемәндның тормышы һәм иҗаты. **«Кил, өйрән...» шигыре.** «Кил, өйрән...» шигыренә бәйләп телләр белүнең әһәмияте турында сөйләшү.Лирик герой һәм шагыйрьнең хыяллары. Лирик текстның эчтәлеге, символик образлар.	4
5	**Балачак.**	***Габдулла Тукайның «Исемдә калганнар»* автобиографик әсәреннән өзек**. Әсәрдә кечкенә Апуш һәм шагыйрь Тукай образының бирелүе. Автобиографик әсәр герое белән Тукай арасында уртак һәм аермалы яклары. Кечкенә Габдулла образының сәнгатьтә һәм әдәбиятта, **Хаҗиморат Казаковның «Кечкенә Апуш» картинасында** сурәтләнеше. Картина белән танышу. **Рабит Батулла.«Тукай-Апуш» әсәре.** Кечкенә Апушка хас сыйфатлар. Аның иптәшләреннән аермалы ягы – сәләтле булуы. **Габдулла Тукайның Кырлайдагы музее.** Музей урнашкан төбәк. Андагы истәлекле экспонатлар. *Теоретик мәгълүмат. Мемориаль комплекс.* *И.Газиның “Ильдус” хикәясе белән танышу. Балачак шаянлылыгы ,әсәрнең метафоралылыгы, авторның рониясе.* **Замандаш балалар журналы - «Салават күпере».** Аның тарихы һәм бүгенгесе турында мәгълүмат.	3
6	**Туган ил өчен!**	**Гадел Кутуйның тормыш юлы һәм иҗаты. «Рөстәм маҗаралары» повестеннан** «Әби әкияте», «Яз җиткәч», «Сихерле чәчәкләр», «Расад» бүлекләрен уку. Әсәрдә сугыш вакытының бирелеше.Рөстәм образы турында сөйләшү. Малайга хас батырлык сыйфатлары. Хыял белән чынбарлык арасындагы аерманы табарга өйрәнү. Чагыштыру. **Муса Җәлилнең тормыш юлы һәм иҗаты.** **«Сагыну», «Соңгы җыр» шигырьләре**. Аларга салынган хисне аңлау. **«Алтынчәч»либреттосыннан** өзек өйрәнү. Либреттоның әкияткә һәм дастанга нигезләнеп язылган булуы. Аның төп каһарманнары: Тугзак ана, Җик, Алтынчәч. **Нәҗип Җиһановның** либреттога музыка язуы. Композиторның иҗаты. **Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театры** турында мәгълүмат. **Җырчы Мөнирә Булатова иҗаты.** Ул башкарган арияләр. Язмышының опера сәнгате белән бәйле булуы. Сәнгать терминнары: либретто, опера, ария турында белешмә бирү. **Фатих Кәримнең «Кыр казы», «Ватаным өчен», «Сөйләр сүзләр бик күп алар...» шигырьләрен** уку. Аларда Туган илне саклау, ярату хисләренең салынган булуы. **Шәүкәт Галиев.**	6

		«Аталы-уллы солдатлар» балладасы. Илне басып алучыларга көрәштә халыкның фидәкарьлеге. Ил батырларына хөрмәт. *Әдәбият теориясе. Баллада.Тест. Проект эше. “Беркем дә , бернәрсә дә онытылмас!”*	
7	**Бәхет кайда була?**	**Нәби Дәүлинең тормыш юлы һәм иҗаты. «Бәхет кайда була?» «Мин җирдә калам»шигырьләрендә** бәхет эзләү һәм табу кебек фәлсәфи мәсьәләнең чишелеше. Лирик герой өчен бәхетнең үзе яшәгән җирдә булуы. *Теоретик төшенчә.Шигырь. Ритм. Рифма.* **Фатих Хөсни.** Автор турында белешмә. **«Чыбыркы» хикәясе**нең сюжет элеменларын өйрәнү. Әсәрнең темасы, идеясы, бүлекләрнең символикасы,метафоралылыгы, гәүдәләнеше. Авторның бала психологиясен ачу үзенчәлеге. *Әдәбият теориясе. Сюжет. Сюжет элементлары (экспозиция, төенләнеш, вакыйгалар үстерелеше, кульминация, чишелеш). Тест.*	3
8	**Кеше – табигать баласы.**	**Равил Фәйзуллинның тормыш юлы һәм иҗаты. «Табигать кочагында» шигырен өйрәнү.** Шигырьдә табигатьне саклау, аны ярату хисләре өстенлек итүен ачыклау. **Мөдәррис Әгъләмовның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. «Матурлык минем белән» шигыре, «Җир-ана, кояш һәм башкалар» балладасы.** Матурлыкны табигатьтән эзләү мотивы. Гәүдәләнеш алымнары.Табигатьнең кешеләргә мәрхәмәтле булуы, аны сакларга кирәклеге. **Рәссам Иван Иванович Шишкин тормыш юлы һәм иҗаты. “Наратлык урманында иртә”картинасы буенча сөйләм телен баету.** Аның Татарстан белән бәйле язмышы. Иҗаты. **Тест. Проект эше: Гүзәл табигатьле туган ягым”**	5
9	**Юмор.**	**Ләбиб Леронның «Пирамида» хикәясе.** Укучыларда белем алуга теләк тудыру. Укымыйча гына белемле булып булмавын ачыклау. *Теоретик төшенчә. Юмор.* **Алмаз Гыймадиев.** **«Зөлфия + ... мин» хикәясе.** Яшүсмерләрне беренче мәхәббәт хисләренең сурәтләнеше. Язуда гына түгел, тормышта да хаталар җибәрергә ярамавын ачыклау. Шаян хикәянең язылу алымнары. **Шәүкәт Галиев.** **«Ул кем?» «Әлләкем», «Мәрзия мәсьәләсе» шигырьләре.** Шагыйрьнең табышмак, юмористик шигырьләрендә бала хисләренең ачылышы. Шигърияттә шаянлыкның бирелеше. 5 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау, гомумиләштерү.	4
	Барлыгы:		35

Укучылар тарафыннан өйрәнү өчен тәкъдим ителә торган әдәби әсәрләр минимумы
5 нче сыйныф

К. Насыйри. «Патша белән карт» / «Падишах и старик».
Г. Тукай. «Су анасы» / «Водяная».
М. Җәлил. «Алтынчәч» / «Золотоволосая» (отрывок).
Ф. Кәрим. «Кыр казы»/ «Дикий гусь».
Ф. Хөсни. «Чыбыркы» / «Кнут» (отрывок).
М. Әгъләм. «Матурлык минем белән» / «Красота со мной».

Н. Дәүли. «Бәхет кайда була? » / «Где живет счастье? ».

6 нчы сыйныф

№	Бүлекнең исеме	Кыскача эчтәлек	Сәгать саны
1	**Мифтан–чынбарлыкка.**	**Халык авыз иҗаты.** Фольклор – халыкның коллектив иҗат җимеше. Анда халыкның теләк-омтылышының чагылышы. Фольклорның вариантлы булуы. Фольклор әсәрләренең жанрларын гомуми күзаллау. Балалар фольклоры (бишек җырлары, табышмаклар, тизәйткечләр, мәкальләр һ.б.). Башка халык авыз иҗаты белән чагыштыру. *Әдәбият теориясе. Фольклор. Халык авыз иҗаты.* **Мифлар. Татар халык мифлары.** Мифларның килеп чыгышы, классификациясе. Схема белән эш. Төрле халыкларда мифлар. Мифик геройлар турында төшенчә. Миф белән әкиятнең аермасы. Рус, грек мифлары белән чагыштыру. «Шүрәле», «Су иясе», «Өй иясе», «Дедал белән Икар», “Албасты” мифлары. Мифларны өйрәнгән галимнәр. Язучылар иҗатында мифик геройлар. Рабит Батулланың “Албасты” пьесасы. *Әдәбият теориясе.Миф.Мифик геройлар.* **Мәкальләр һәм әйтемнәр.** Мәкальнең акыл бирү, сөйләмне матурлау өчен кулланылуы. Мәкальләрнең тематикасы. Әйтемнең күчерелмә мәгънәдә кулланылган, сөйләмнең эмоциональ көчен арттыра торган жанр булуы. Мәкаль белән әйтемнең аермасы. Татар мәкальләре һәм әйтемнәренең русча эквивалентлары. Аларда халык психологиясе һәм идеалының чагылышы. *Әдәбият теориясе. Мәкаль, әйтем.*	3
2	**Милли моңнар**	**Халык җырлары.** Халык җырларының авторы халык булуы. Аларның вариантлылыгы. Халык җырларының төрләре: тарихи җырлар,йола җырлары, уен җырлары. Аларның килеп чыгу үзенчәлеге. Йола бәйрәмнәреннән Сөмбелә бәйрәме. Чуваш халык бәйрәме Чуклеме. Тарихи җырлар. **“Көзге ачы җилләрдә”** җыры. Уен җырлары. **“Кәрия-Зәкәрия”** җыры. Уен җырларының ритмы, рифмасы. *Әдәбият теориясе. Халык җырлары. Халык җыры жанрлары. Йолалар, йола җырлары. Тарихи җырлар. Уен җырлары.* **Шигърияттә халык көе.** Шагыйрьләрнең кайбер шигырьләре халык тарафыннан көйгә салынуы. Г.Тукайның “Туган тел” шигыре. Аның төрле телләргә тәрҗемә ителүе. **Г.Тукайның “Туган авыл”** шигыре. Аның дә халык җыры кебек яратып җырлануы, киң таралган булуы. Композитор **А.Монасыйпов** турында кыскача белешмә. Кешенең балачагы үткән туган якның кадере. Татарстан Республикасы Дәүләт Гимнын өйрәнү. *Үткәннәрне кабатлау. Тест*	3
3	**Кеше кадере.**	**Нәкый Исәнбәт.** Язучы турында кыскача белешмә. **“Өч матур сүз” шигыре**. Әти-әни, туган илнең кадере. Шигырьдәге лирик герой. Шигырьнең диалог формасында язылуы. Шигырьнең Г.Тукайның “Туган тел” шигыре белән аваздашлыгы.*Әдәбият теориясе. Лирик герой. Сынландыру.* **Мәҗит Гафури.** Рус мәсәлчеләре белән чагыштырып өйрәнү.**”Әтәч белән сандугач”**мәсәле. **М. Гафури “Ана” шигыре**. Шигырьдә ана өчен бала, бала өчен ана кадере. Н.Исәнбәт шигырьләре белән аваздашлыгы. Бишек җырларының әһәмияте турында мәгълүмат.*Әдәбият теориясе. Мәсәл.* **Роберт Миңнуллин.**Шагыйрь турында кыскача белешмә.***“Әни кирәк”шигыре.*** **Габдулла Тукай. *“Шүрәле” әкият-поэмасы.*** Әсәрдә егет һәм Шүрәле образларының бирелеше, аларга салынган	6

		мәгънә. Г.Тукай әкиятләренә иллюстрацияләр авторы – Байназар Әлменов. Авторның идея- эстетик идеалы.Казан арты табигатенең , анда яшәүче халык,тормыш рәвеше, көн-күреше. **Фәрит Яруллин.** Композитор турында белешмә**. “Шүрәле” поэмасы буенча балетның** сәхнә тормышы. **Муса Җәлил.** Шагыйрьнең тормыш юлы, сугыш чоры иҗаты, **“Моабит дәфтәрләре”** циклына кергән шигырь турында мәгълүмат. М.Җәлилнең музей-квартирасы. **“Чәчәкләр”, “Тик булса иде ирек” шигыре.** Шигырьнең язылу урыны, вакыты. Шигырьдәге символлар. Чәчәкләрнең матурлык һәм үлемсезлек символы буларак бирелүе. Туган илне ярату, туган илне саклау идеясе. Ә.Еникинең тормыш юлы, иҗаты**.”Туган туфрак”** әсәрендә туган җир темасы. Автор фикере.Төп герой-Клара образы. Үткәннең кыйммәтен саклаучы карт образы. “Кеше кадере” бүлеге буенча йомгаклау дәресе. Тест.	
4	**Кыш-табигать могҗизасы.**	**Галимҗан Ибраһимов.** Әдип турында кыскача белешмә. **“Кар ява” хикәясе.** Кышкы табигать, кар яву күренешенең тасвирлануы. Хикәядә чагыштырулар. **К. Нәҗми “”кызыклы хәл”** шигырендә табигатькә сак караш темасы. **Мәрзия Фәйзуллина.** Тормыш юлы, иҗаты турында кыскача белешмә. **“Чыршының күлмәкләре” шигыре.** Шигырьнең эчтәлеге, поэтик яңгырашы. Чагыштырулар, сынландыру. Шигырьдә күтәрелгән экология проблемасы. **Резеда Вәлиева.** Шагыйрә турында кыскача мәгълүмат. **“Нәни чыршы” шигыре.** Шигырьнең эчтәлеге, кулланылган троплар. Шигырьдә күтәрелгән проблема. Проект эше” Чыршыларны саклагыз”. **Туфан Миңнуллин.** Тормыш юлы турында мәгълүмат (5 сыйныфта үткәннәргә өстәмә). **“Акбай һәм Кыш бабай” пьесасы.** Пьесада Яңа ел бәйрәменә әзерлекнең бирелеше. Кыш бабай белән Кар кызы теләкләре. Яңа ел белән котлау сүзләре. Котфликтның бирелеш үзенчәлекләре. Үткәннәрне кабатлау. Тест.	4
5	**Аң- белем.**	**Каюм Насыйри.** Әдип турында кыскача белешмә. Аның энциклопедист галим булуы.Фольклорчы, этнограф, әдәбиятче, тарихчы булу эшчәнлеге. Казандагы һәм Яшел Үзән районындагы музейлары.**“Әбүгалисина” фантастик сюжетлы кыйссасы.** Әбүгалисина һәм Әбелхарис образлары. Аларның белемгә омтылышлары, белем өйрәнүдәге тырышлыклары. Авторның мәгърифәтчелек идеаллары. К.Насыйринаң Яшел Үзән районы Ачасыр авылындагы музее. **Габделхәй Сабитов.** Язучы турында кыскача белешмә.**“Чүкеч” хикәясе.** Һөнәр сайлауның үзенчәлекләре. **Г.Зәйнәшевнең “Кем булырга”** шигырен өйрәнү. **М.Латифуллин “Сәйдәшнең яшьлеге**»хикәясе. **Абдулла Алиш.** Язучының тормыш юлы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат. **“Әни ялга киткәч” хикәясе.** *Әдәбият теориясе. Хикәяләүче.* **Фәнис Яруллин.** Әдип турында кыскача белешмә.**“Кояштагы тап” хикәясе.** Хикәядә ялганның, ялкаулыкның фаш ителүе. Яманлыкның эзе калуы. *Әдәбият теориясе. Притча.* **Равил Фәйзуллин.** Шагыйрь турында кыскача мәгълүмат.**“Бердәнбер” шигыре.** Шигырьнең төп идеясе. Әдәбиятта ана образы. Шигырьнең төзелеше. “Аң-белем” бүлеге буенча кабатлау дәресе.	6

6	**Дуслык кадере.**	**Дәрдемәнд.** Әдип турында кыскача белешмә.**“Ике туган” хикәясе.** Табигать образы. **Х.Такташның** тормышы һәм иҗаты.” **Мокамай” әсәре** белән танышу. Шагыйрьнең эстетик идеалы. Дуслык кадере. **Р.Харисның** күпкырлы эшчәнлеге. **“Серле алан”** пьесасы белән танышу. **Эльмира Шәрифуллина.** Шагыйрә турында кыскача мәгълүмат.**“Дуслык, чын дуслык!” шигыре.** Шигырьнең эчтәлеге, төзелеше. Дуслыкның көче турында уйлану. **Шәүкәт Галиев.** Язучының тормыш юлы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат.**“Дуслык балы” шигыре.** Шигырьнең эчтәлеге. Шигырьдә күтәрелгән милләтара дуслык, толерантлык проблемалары. Шигырьнең строфалары, рифмалары, троплар. “Дуслык кадере” бүлеге буенча кабатлау. Тест.	4
7	**Сатира.**	**Фаил Шәфигуллин. “Ике тиен акча” хикәясе.** Хикәянең эчтәлеге. Марат образы. Хикәядәге юмор. Язучының юмор аша әйтергә теләгән фикере. **«Акбай белән Карабай» хикәясе.** Язучының Яшел Үзән районындагы музее. **В. Радлованың** тәрҗемә эше. Галимнең мәгърифәтчелек идеяләре. **“Шаян кеше” хикәясе.** ***Шәүкәт Галиев. “Курыкма, тимим”*, “Атлап чыктым Иделне” шигырьләре.** Шигырьләрнең эчтәлекләре. Һәр шигырьдәге юмор. “Көлке көлә килә...” бүлеге буенча кабатлау.	3
8	**Ел фасыллары.**	**Роберт Әхмәтҗанов.** Шагыйрь турында кыскача мәгълүмат.**“Иртә әле...” шигыре.** Шигырьдә табигать тасвиры. Кулланылган әдәби алымнар. Туган ил кадере. *Әдәбият теориясе. Пейзаж.* **Гәрәй Рәхим.** Шагыйрь турында кыскача мәгълүмат.**“Апрель” хикәясе.** Әсәрнең эчтәлеге. Төп идеясе. Хикәядәге чагыштырулар. Автор игътибарны юнәлткән табигать кануны. *Әдәбият теориясе. Портрет.* **Гомәр Бәширов.** Язучының тормыш юлы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат. **“Туган ягым- яшел бишек” повесте “ “Язгы сабан туйлары”** белән танышу. Сабантуй турындагы өзекнең эчтәлеге. Сабантуй бәйрәменең тасвирлап бирелеше. Көрәшче егетләр, Хәкимҗан образлары. Сурәтләү чаралары. Сабантуй бәйрәме тарихы. **Лотфулла Фәттахов.** Рәссамның тормышы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат. “Сабантуй” картинасында сурәтләнгән табигать, авыл кешеләре. **Балалар өчен чыга торган газета-журналлар.“Сабантуй” журналы.** Журнал басылып чыгу тарихы. Журнал рубрикалары. Мәкаләләрнең эчтәлеге. *Бүлекне кабатлау.*	6
Барысы:			35

Укучылар тарафыннан өйрәнү өчен тәкъдим ителә торган әдәби әсәрләр минимумы
6 класс

Г. Тукай. «Шүрәле» / «Шурале», «Туган авыл» /«Родная деревня».
М.Гафури. «Ана»/ «Мать».
Һ. Такташ. «Мокамай» /«Мокамай».
М. Җәлил. «Чәчәкләр» /«Цветы».
А. Еники. «Туган туфрак» /«Родная земля».
Г. Бәширов. «Сабантуй»/ «Сабантуй».

7 нче сыйныф

№	Бүлекнең исеме	Кыскача эчтәлек	Сәгать саны
1	**Халык хаклы.**	Алда өйрәнгән фольклор жанрларын кабатлау. Схема өстендә эш. Халык тормышы, йола фольклоры. Гаилә йолалары (бала туу, туй) һәм башка календарь йолалар. Йолаларның әдәбиятта бирелеше. Ф.Бурнаш “ Яшь йөрәкләр”.Бәетләр ,аларның шигъри үзенчәлекләре. **(“Сак- Сок”)** мөнәҗәтләр **(“Илемне онытмам”) .Г, Тукай** иҗатында фольклор мотивларының бирелеше**. (“Милли моңнар”).** “Шагыйрьнең иҗаты” исемле Г. Тукайга багышланган проект эше. Тест.	**5**
2	**Аксакаллар сүзе**	**Ф.Әмирханның иҗаты.** Татар әдәбиятының фольклор һәм мифология белән бәйләнеше. **Ф.Амирхан “Ай өстендә Зөһрә кыз”.** Әкияттә образлар системасы, символик образлар. Авторның күренешләргә үз фикере. **Г. Ибраһимовның иҗаты. “Алмачуар” әсәрендә** халык тормышының бирелеше. Әсәрдә образлар системасы, Алмачуар образы. Закирның атка карата мәхәббәте. Татар халкының милли киемнәре, бизәнү әйберләре белән танышу. **Р.Миңнуллинның “ Килен төшкәндә”** әсәрен уку. **Р.Яхинның эшчәнлеге**. Композиторның тормыш юлы, иҗаты белән танышу. **Х.Мөдәрисова иҗаты,” Көмеш дага” әсәре.**	**6**
3	**Ил язмышы ынанычлы кулларда**	**Ә.Маликов “Ил язмышы- ир язмышы” шигырен** өйрәнү. Гражданлык лирикасы, пафос турындагы төшенчәләрне үзләштерү. **Г. Кутуй иҗаты.”Сагыну” нәсере.** Нәсер һәм инверсия күренеше турында белешмә бирү. **С.Хәкимнең** тормышы юлы һәм иҗаты. **“Бакчачылар “ поэмасын** өйрәнү. Бөек Ватан сугышы вакытындагы тормышны сүрәтләү**. “Бу кырлар , бу үзәннәрдә” шигыре** . Туган як образы, туган җир образын мифлаштыру. С.Хәким иҗатында фольклор гадәтне ачыклау, фольклор мотивларның функциясе, шигъри әсәрләрдә образлар, чыганакларны уңышлы куллану. Лирик геройның үзенчәлекләре, лирик герой образы, аның кичерешләре. **Р.Төхвәтуллин иҗаты. “Җиләкле аланнар” повестыннан** өзек өйрәнү. Сюжет сызыгы. Балачакны, үткәнне сагыну. Сөйләүче- малай, автор белән тәңгәл фикердә булуы. **М.Мәһдиев иҗаты. “Без- кырык беренче ел балалары” повесте** белән танышу.Ачы сугыш елларында балаларның язмышын сүрәтләү.	**5**
4	**Заман герое**	**Н.Думавиның иҗаты.”Беренче кар” шигырендә** табигать күренешен тасвирлау. **Һади Такташның тормыш юлы, иҗаты.”Алсу “ поэмасының** шигъри үзенчәлекләре, кабатлаулар. Поэмада рефрена күренеше. **Х.Туфанның тормыш һәм иҗат юлы. “Агыла да болыт агыла” шигыре.** Х.Туфанның Аксубай районындагы музее.	**4**

		Г.Тавлин “Кояш болытка кергәндә” романынна өзек белән танышу. Әсәрдәге вакыйгалар аша шәхес культы фаҗигасен ачу. Кабатлау. Тест.	
5	**Туган ил темасы**	**А.Гыйләҗевнең тормыш юлы, иҗат юлы.** Татар әдәбиятының милли сәнгать традицияләренә әйләнеп кайтуы. **“Өч аршин җир” повесты** белән танышу. Туган җиреннән ерак булган кешенең сәнгатьчә фикер йөртү юллары. **И. Юзеевның** тормыш юлы һәм иҗаты.**“Ак калфакны төшердем кулдан “ исемле драма** әсәре.Әсәрдә социаль –этик проблемалар. Кешене чит илдә тасвирлау. Автор ремаркалары.Образлар,символлар. **Ф.Сафин иҗаты.”Туган җиремә” шигырен** өйрәнү.Туган җиргә, туган табигатькә, тирә-юньне булган мөнәсәбәтне сәнгатьчә ачуга багышланган лирик әсәр. М.**Галеев иҗаты. “Нигез” повестеннән** өзек белән танышу. Әсәрдә сугыш чоры вакытының авырлыкларын сүрәтләү. Геройларга хас булган әдәплелек, үз-үзеңә ышану хисләренең чагылышы. Авторның образлар аша фикер йөртүе. “Минем кечкенә Ватаным” темасына проект эше. Кабатлау. Тест.	**6**
6	**Яхшылык җиңә**	**Ф.Хөснинең** тормыш юлы һәм иҗаты**. “Сөйләнмәгән хикәя” хикәясендә**” баланың сугыш чоры вакыйгаларын аңлавы. **Р.Хафизова иҗаты. “Әти кайткан көн” хикәясендә** сугыш чоры балаларының психологиясе. **Ф.Яруллин иҗаты. “Ак төнбоек” хикәясендә** дуслык проблемасының яктыртылуы, кешенең үз кыланышларына җаваплы булу темасының бирелеше. **Р.Корбан иҗаты.”Ярдәм итик” шигырендә** табигать һәм кешенең үзара мөнәсәсбәтләре. Р.**Галиуллинның “Биш икеле” хикәясендә** бала психологиясенең үзенчәлекле бирелеше.	**5**
7	**Табигатькә табиб кирәк**	**М.Әгъләмов “Каеннар булсаң иде”,”Учак урыннары”** әсәрләре белән танышу. М.Әгъләмов иҗатында тарихи истәлекләр проблемасының күтәрелеше, күпкырлы жанр формалары , стиль үзенчәлекләре.**З. Мансуровның “ Балык кычкыруы” һәм Х. Ибраһимовның “ “Карач” хикәясендә** Кеше һәм табигатьнең үзара мөнәсәбәтләре проблемасы. 7 нче сыйныфта үткәннәрне кабатлау һәм йомгаклау. Тест.	**4**
		Барлыгы:	**35**

Укучылар тарафыннан өйрәнү өчен тәкъдим ителә торган әдәби әсәрләр минимумы

7 класс

Г. Тукай. «Милли моңнар» /«Национальные мелодии».
Г. Ибраһимов. «Алмачуар»/«Чубарый» (отрывок).
С. Хаким. «Бакчачылар»/Садоводы».
Һ. Такташ. «Алсу».
Г. Кутуй. «Сагыну» / Тоска».
М. Мәгдиев. «Без - кырык беренче ел балалары» /«Мы – дети 41-го года» (отрывок).
М. Галиев. «Нигез» / «Отчий дом» (отрывок).

8 нче сыйныф

№	Бүлекнең исеме	Кыскача эчтәлек	Сәгать саны
1	**Узганнар турында хәтерләү**	Халык авыз иҗаты. Риваятьләр. **“Сихерче кыз”,.“Гали тугае” , “Моргана”риваятьләрен** уку. Риваятьләрнең әдәбиятта яктыртылышы. Легенда жанрына гомуми күзаллау. **М.Гафури “ Хан кызы Алтынчәч” “Күке каян барлыкка килгән?” , Зөһрә кыз” (татар халык легендасы), “Мистер Стуруорм” (борынгы шотланд легендасы)** белән танышу. **Ф.Яхин “Һомай кошы, Ә.Еники “Курай”хикәяләрен уку ,Ф.Яруллин “Моңлы курай”шигырен** күзаллау. Милли уен кораллары белән танышу. Проект эше” Музыкаль инструментлар”.	5
2	**Тарих эзләре**	Сәяхәтнамәләр һәм елъязмалар. **Ибне Фадлан “ “Ибн Фадланның 921-922 елларда Болгар дәүләтенә сәфәре вакытында язылган сәяхәтнамәсе”.** **Фатих Кәрими тормыш юлы һәм иҗаты “Аурора сәяхәтнамәсе”ннән өзек** белән танышу. **Миргазиян Юныс иҗаты. “Су”хикәясе.** Казан Кремле тыюлыгы турында тарихи вакыйгалар турындагы мәгълүмат. **Г.Тукай иҗаты. “Пар ат” шигыре.** Туган җиргә мәдхия җырлау. Казанга әйләнеп кайткандагы кичерешләр.Әдәби теленең лексик һәм фонетик чараларын куллану. Габдулла Тукай исемендәге Дәүләт премиясе. **Бакый Урманче иҗаты. ” Пар ат” картинасы.** “Триптих” Урманче. **Нажар Нәҗми иҗаты “Агыйделдә –ак параход”әсәреннән** өзек уку. “Казанның тарихи урыннары”. Кабатлау. Тест.	6
3	**Онытылмас еллар**	**Рәссам Виктор Куделькин** иҗаты белән танышу. **Гариф Ахуновның “Замандашлар портреты**”статьясын уку. **Роберт Әхмәтҗанов “Солдатлар”, “Герман көе”** шигырьләре. Музыка һәм әдәбиятның үзара бәйләнеше. **Фатих Кәримнең тормыш юлы һәм иҗаты.”Ант” шигыре**. **“Кыңгыраулы яшел гармун”поэмасыннан өзек, “Сибәли дә сибәли” әсәрләре** белән танышу. Татар гармунының тарихы. Бөек Ватан сугышы чорында шигърияттә патриотлык хисләре.Табигать рәсемнәре, кеше психикасына аларның роле. **Т. Миңнуллин иҗаты. “Моңлы бер җыр”драмасында** Муса Җәлил образы “Моңлы бер җыр”драмасы буенча эш. Казанда М.Җәлил һәйкәле. Хат үрнәкләре белән танышу. Фронт хатлары. **Мостай Кәрим иҗаты.”Билгесез солдат”шигырендә** сугыш истәлекләре. Кыргыз язучысы **Чыңгыз Айтматов иҗаты “Анам кыры”**әсәрендә кешенең яшәү мәгънәсе проблемасы. Проект эше “Безнең геройлар” Кабатлау.	6
4	**Иртә олыгайганнар**	**Клара Булатова иҗаты. ”Башым иям”шигырендә** сугыш чоры балалары язмышы. **Нур Әхмәдиев иҗаты “Җиңү көне” шигырендә** сугыш елларына истәлекләр. **Факил Сафин иҗаты “Тулганай”әсәре.**	3

		Разил Вәлиев иҗаты “Ватаным” шигыре. Шигырьдә патриотик хисләр чагылышы. Бүлекне кабатлау. Тест.	
5	**Әдәбиятта аналар образы.**	**Шәриф Камалның тормыш юлы һәм иҗаты. “Буранда”новелласына** анализ.Текстның эмоциональ бизәлеше. Чыганаклар һәм алымнар. **Ибраһим Салахов иҗаты “Колыма хикәяләре” “Ана тавышы”өзеге.** Әсәрләрдә сталин репрессиясенә дучар булган кешеләр язмышы. Сибгат Хәким тормыш юлы һәм иҗаты.”Әнкәй”шигырендә туган як образы, ана күңеленең чагылышы. **С.Хәким “Җырларымда телим”шигыре.** **Роберт Миңнуллин иҗаты “Әнкәй”шигыре**. **Марсель Галиев иҗаты “Су буеннан әнкәй кайтып килә**”. Өлкән буын шагыйрь иҗатында лирик һәм социаль-этик фикер йөртү алымнары , тарихи- культурада гореф – гадәтләренең күтәрелеше темасы. **Ш.Хөсәеновның тормыш юлы һәм иҗаты. (“Әни килде”) ”Әниемнең ак күлмәге” драмасыннан** өзек. Драмада социаль-этик проблема .Әдәплелек .**Фоат Садриев иҗаты. ”Таң җиле”романыннан өзекләр.** Нуриасма образы. Проект эше “Яраткан әнием” Бүлекне гомумиләштереп кабатлау. Тест.	7
6	**Юмор**	XX гасыр башы беренче сатирик журналлар турында мәгълүмат. **“Чикерткә”, “Карчыга”,Уклар” әсәрләре,** аларның критик фикер йөртү үсешендә роле. **Г.Камалның тормыш юлы һәм иҗаты “Банкрот” комедиясендә** конфликт .Мәгърифәтчелек эшчәнлеге , чаралар. Хәйләсез дөнья –файдасыз. Г.Камал “Банкрот” комедиясе. **Гамил Афзалның** тормыш юлы һәм иҗаты. **”Юл газабы”хикәясендә** язучылык үзенчәлекләре. Тәвәккәл әби”шигырендә шигырьдә комик үзенчәлекләр. Зәки Нури иҗаты,пародия, эпиграммалар. Кабатлау. Тест.	3
7	**Татар халкының сөеклеләре**	**Ренат Харисның** тормыш юлы һәм иҗаты. “**Гармунчы”поэмасыннан** өзек. **“Ике гөл”шигыре**. Кеше күңеленең бөеклеге, философик әсәр. **Зөлфәтнең** тормыш юлы һәм иҗаты “**Шигырем-ачык!”** әсәрендә лирик геройның бирелеше, ”Шундый чагы әле җанымның”шигыре. **Галия Кайбицкая** иҗаты. Тормыш юлы. **“Артистка”** документаль повестында атриса образы. **Рабит Батулла** иҗаты. **“Бию ”әсәре**. Легендарь биюче Р.Нуриев образының үзенчәлеге. Тест	3
8	**Җанлы табигать**	**Айдар Хәлимнең** тормыш юлы һәм иҗаты. **“Өч аяклы ат”** повестыннан өзектә сугыш чоры елларының авырлыгы, балалар язмышы тамасының күтәрелеше.. **Гарәфи Хәсәнов** иҗаты. **“Беренче күк күкрәү”хикәясе. Камил Кәримов иҗаты,”Тимергали бабай хикәяте**”ндә барган вакыйгалар чынлыкта булган хәлләргә корылган булуы. **“Ялкын”**журналына күзәтү. Үткәннәрне йомгаклау.	2

БАРЛЫГЫ:	35

Укучылар тарафыннан өйрәнү өчен тәкъдим ителә торган әдәби әсәрләр минимумы
8 нче сыйныф

Г.Тукай. «Пар ат» / «Пара лошадей».
Ш. Камал. «Буранда» / «В метель».
С. Хәким. «Җырларымда телим» / «Желаю в песнях».
Г. Афзал. «Юл газабы» «Страдания в пути».
Ф. Садриев. «Таң җиле» / «Утренний ветер» (отрывок).
Р. Харис. «Ике гөл» / «Два цветка.
Т. Миңнуллин. «Моңлы бер җыр» /«Мелодичная песня» (отрывок).

9 нчы сыйныф

№	**Бүлекнең исеме**	**Кыскача эчтәлек**	**Сәгать саны**
1	**Сүз көче**	Дастаннар турында төшенчә бирү. **“Идегәй” дастаныннан** өзек.Кыскача эчтәлеге, күтәрелгән проблема, төп геройлар, сәнгать үзенчәлекләре.Әңгәмә өчен тема: геройлар: милли гомумкешелек сыйфатлары. **Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф”** поэмасы- Болгар-татар әдәбиятының (XII- XIII гасырның беренче яртысы) язма истәлеге. Зирәклелеккә, матурлылыкка, кеше хисләренең куәтлегенә дан җырлау. Кабатлау. Тест.	5
2	**Урта гасыр татар әдәбиятында мәхәббәт сюжетлары**	Төрки- татар әдәбияты вәкилләре. **Сәиф Сарай иҗаты. “Сөһәйл вә Гөлдерсен” дастаныннан** өзек белән танышу.	2
3	**Татар әдәбиятында хатын-кыз образлары.**	**Г.Кандалый “Сәхипҗамал” поэмасы, Р.Фәхретдин “Әсма , яки гамәл вә җаза” романыннан** өзек**, Г.Тукай “ Татар кызларына” шигыре .** **Ф.Әмирхан “Хәят” повесте, А.Гыйләҗев “ Җомга көн кич белән”** **Р. Мингалим “Сап- сары күзләр”хикәясе.** Әсәрләрдә идея-эстетик идеалның чагылышы. Кабатлау. Тест.	6
4	**Татар әдәбиятыннан лирик башлангыч**	Татар шигърияте : пейзаж лирикасы: **Р.Зәйдулла «Буран» шигыре.** **И.Иксанова « Тузганак».**	6

		Гражданлык лирикасы: **С.Әхмәтҗанова “Татар акылы”, “Сүнмәс балкыш” шигыре.** Фәлсәфи лирика: **М.Шабаев “ Корыган имән монологы”** **М.Мирза . Робагыйлар “Карыйм да бу дөнья ның дүрт ягына”.** **Мәхәббәт лирикасы: Ф” Җамалетдинова “ Ташлар”, “Кунак көткән көн”.** **Р.Әхмәтҗанов “ Сандугач керде күңелгә”.** Бүлекне кабатлау. Тест.	
5	**Театр элгечтән башлана**	Татар драматургиясенә нигез салучыларның берсе-Г.Камалның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. **Г.Камалның “ Беренче театр”** комедиясендә төп конфликтлар. Мәгърифәтчелек идеяләре, комик чаралар. **С.Гыйззәтуллина –Волжскаяның** сәхнә тормышы, иҗаты. **Х.Мөдәррисованың** тормыш юлы һәм иҗаты .Сәнгать кешесе тормышының **“Бәйге хакы” повестында** чагылыш табуы. Кабатлау. Тест.	3
6	**Татар әдәбиятында табиб образлары**	**Г.Әпсәләмовның тормыш юлы һәм иҗаты. “Ак чәчәкләр” романының** эчтәлеге, табиб образының яктыртылыш алымнары. **С.Сөйләйманованың** тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. **“Гөлбадран” , “Дөнья бу…» повестыннан** өзек уку.	3
7	**Укытучы горур яңгырый**	**М.Мәһдиев иҗаты.”Фронтовиклар” романыннан** өзек өйрәнү. Лирик чигенүләр. Образлар системасы. Казан педагогия коллияте турында. **Р. Гаташның** остазлар һәм укытучыларга багышланган **“ Укытучы”, Л.Шагыйрьҗанның “ Укытучы” шигыре, В. Нуриевның “Инша “ хикәясе** белән танышу. Материалны кабатлау. Тест. Проект эше “ Минем беренче укытучым”.	4
8	**Һөнәрләр күп алар**	**Х.Сарьян «Әткәм һөнәре».** Авторның төп геройны тасвирлау үзенчәлекләре, автор позициясе. **Г.Ахуновның** тормыш юлы һәм иҗаты. “**Хәзинә” романыннан** өзек. Романның төп эчтәлеге. Нефть һәм нефтьчеләр темасының чынбарлыкта сүрәтләнеше. **И.Юзеевның** тормыш юлы һәм иҗаты. **“Казан каласы- таш кала**” өзеген өйрәнү.Шәһәртөзүчеләр һөнәренә әзерләү үзенчәлекләре. С.Гәрәеваның тормыш юлы. “**Сварчик егет”** шигырен өйрәнү. Шигырьнең идея-эстетик мәгънәсе.	5
БАРЛЫГЫ:			34

Укучылар тарафыннан өйрәнү өчен тәкъдим ителә торган әдәби әсәрләр минимумы

Г. Тукай. «Татар кызларына» / «Татарским девушкам».
Ф. Әмирхан. «Хәят» (отрывок).
Г. Камал. «Беренче театр» / «Первое представление».

Г. Әбсәләмов. «Ак чәчәкләр»/ «Белые цветы» (отрывок).
А. Гыйләҗев. «Җомга көн, кич белән» / «В пятницу, вечером» (отрывок).
Р. Мингалим. «Сап – сары көзләр»/ «Золотая осень».
Р. Әхмәтҗанов. «Сандугач керде күңелгә» / «Соловей поет».

Тематик планлаштыру

5 нче сыйныф

№	Дәрес темасы, эчтәлек элементы	Дәрес саны
	1 нче чирек- 8 сәг. **Борын -борын заманда. Халык авыз иҗаты: фольклор жанрлары –халык әкиятләре -3 сәг.** **Әдәби әкиятләр -5 сәг**	
1	**Халык авыз иҗаты.** Халык авыз иҗаты-халыкның рухи мирасы. Аның милли бизәген, милләт үзенчәлеген сүрәтләү. Халык авыз иҗаты әсәрләрендә образлар системасы. Фольклор әсәрләренең шигъри үзенчәлекләре: чагыштыру, сынландыру, метафоралылык, аллегориялелек.	1
2	**Татар халык әкиятләре. «Ак бүре» (татар халык әкияте).** Халык прозасының бер төре буларак әкиятләр. Әкиятләрнең хайваннар турында, тылсымлы, тормыш-көнкүреш төрләре булуы. Әкият геройлары. Халык әкиятләренен шигъри үзенчәлекләре. Әкиятләргә салынган мәгънә, аларның әкият төзәтүгә юнәлдерелгән булуы, фәлсәфәсе.Әкиятләрдә халык психологиясе һәм идеалларының чагылыш табылуы. **).** Әкияттә яхшылык белән явызлык көрәше. Әкияттә халык морале, тылсым элементлары. Ак бүренең төрки халыкларның тотемы булуы. Әкияттәге традицион образлар. Тылсымлы әкиятләрнең поэтикасы. Тылсымлы әкияттә фантастика.	1
3	**Татар халык әкияте «Абзар ясаучы төлке», «Өч кыз», «Башмак», «Куркак юлдаш.** Әкиятләрдә халыкның яшәү рәвеше, менталитеты чагылышы. Әкият геройлары, аларга хас сыйфатлар. *Әдәбият теориясе. Әкият. Әкият төрләре. Әкиятләрнең теле. Гипербола, литота. Әкият формулалары. Чагыштыру.*	1
	Әдәби әкиятләр- 5 сәг	
4	**Автор әкиятләре. К.Насыйриның тормыш юлы һәм иҗаты, «Патша белән карт» әкияте.** Халык әкиятләреннән үсеп чыккан автор әкиятләре турында мәгълүмат. Аларның башка халык әкиятләреннән уртак һәм аермалы яклары. Татар әкиятләренең фольклор белән бәйләнеше. Каюм Насыйри. Тормыш юлы турында мәгълүмат. «Патша белән карт» әкиятен уку. “Әдәби герой” терминын кертү.	1
5	**Габдулла Тукай. «Су анасы» әкият-поэмасы.** **Байназар Әлменов.** Әдип турында мәгълүмат Әдәби әкиятнең сәнгатьчә бирелеше. Әкият-поэмада кеше һәм табигать мөнәсәбәтләре. Г.Тукай әкиятләренә иллюстрацияләр авторы – Байназар Әлменов. Аның иҗаты, ачыш-табышлары. Әкият-поэма өзеге өстендә эш. Татар әдәбиятының фольклор белән бәйләнеше. *Әдәбият теориясе. Әкият-поэма төшенчәсе.*	1

6	**Фәнис Яруллинның «Хәтерсез Күке» әкияте.** Әкиятнең эчтәлеге. Күке образы. Авторның ачышы. Халык әкиятләре белән уртак яклары.	1
7	**Владимир Дальның«Кар кызы» әкияте. Ганс Христиан Андерсенның «Борчак өстендәге принцесса» әкияте.** Рус халык әкиятынең эчтәлеге.«Төлке белән Алёнушка» әкияте белән уртак яклары. Әкиятләрдә төрле катлам халык вәкилләрен ачу үзенчәлеге. Әкияттә халык әкиятләренә хас үзенчәлекләр.	1
8	**Туфан Миңнуллинның «Гафият турында әкият» әкият-пьесасы. «Әкият» курчак театры турында мәгълүмат.** Драматургиядә халык әкиятләренең мотивын куллану. Гафият исемле малай, әкиятче, мифик образлар, урман җәнлекләре образлары. Алар аша автор идеясенең ачылуы. Драматургиядә халык әкиятләренең мотивын куллану. *Әдәбият теориясе. Әкият-пьеса төшенчәсе.* Театрлар тарихында курчак театрларының урыны, әһәмияте. Казандагы «Әкият» курчак театрының бинасы, репертуары, җитәкчелеге, режессёрлары, актёрлары.	
	2 нче чирек- 7 сәг. **Хыял канатларында - 2 сәг.** **Мәгърифәт баскычлары-4 сәг.** **Балачак - 1 сәг.**	
9	**Адлер Тимергалин. «Сәер планетада».** Адлер Тимергалин турында белешмә. Әсәрдәге вакыйгалар аша балаларда җаваплылык хисләре тәрбияләү. Әсәрдәге фантастик алымнар. *Теоретик төшенчә. Фантастика. Фантастик элементлар.*	1
10	**Рудольф Эрих Распе. «Сигез аяклы куян».** Барон Мюнхгаузен маҗараларының берсен өйрәнү. Әсәрдәге чынбарлык белән фантастиканың нисбәте.	1
	Мәгърифәт баскычлары- 4 сәг.	
11	**Белемгә омтылу. «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе. Казанның Татар укытучылар мәктәбе.** «Мөхәммәдия» мәдрәсәсе турында мәгълүмат. Мәдрәсәнең 1882 нче елда Казанда ачылуы. Анда белем алучыларның шәкертләр дип аталуы. Казанның Татар укытучылар мәктәбе турында мәгълүмат. Аның 1876 нчы елда ачылуы. Дүрт ел дәвамында белем алган укучыларның рус теле укытучысы булып китүе. Аларны Василй Радлов, Василий Богородицкий, Каюм Насыйри укытуы.	1
12	**Казан университеты.** Казан университеты турында мәгълүмат. Аның 1804 нче елның 17 нче ноябрендә ачылуы. Анда Карл Фукс, Илья Березин, Николай Лобачевский эшләве. Анда белем алган атаклы кешеләр. Хәзер аның Казан (Идел буе) федераль университеты дип аталуы.	1
13	**Гаяз Исхакый. «Мөгаллим» пьесасы белән танышу**. Язучы турында мәгълүмат Салих образы. Аңа салынган автор идеалы.	1

14	**Дәрдемәнд. «Кил, өйрән...» шигыре.** Дәрдемәндның тормышы һәм иҗаты. «Кил, өйрән...» шигыренә бәйләп телләр белүнең әһәмияте турында сөйләшү.Лирик герой һәм шагыйрьнең хыяллары. Лирик текстның эчтәлеге, символик образлар.	1
	Балачак -1 сәг.	
15	***Габдулла Тукайның «Исемдә калганнар»* автобиографик әсәреннән өзек. Хаҗиморат Казаковның «Кечкенә Апуш» картинасы.** Әсәрдә кечкенә Апуш һәм шагыйрь Тукай образының бирелүе. Автобиографик әсәр герое белән Тукай арасында уртак һәм аермалы яклары. Кечкенә Габдулла образының сәнгатьтә һәм әдәбиятта бирелеше, Хаҗиморат Казаковның «Кечкенә Апуш» картинасыннын сурәтләнеше. Картина белән танышу.	1
	3 нче чирек- 11 сәг. **Балачак - 2 сәг.** **Туган ил өчен! -6 сәг.** **Бәхет кайда була?- 3 сәг.**	
16	**Рабит Батулла.«Тукай-Апуш» әсәре. Габдулла Тукайның Кырлайдагы музее.** Кечкенә Апушка хас сыйфатлар. Аның иптәшләреннән аермалы ягы – сәләтле булуы. Габдулла Тукайның Кырлайдагы музее. Музей урнашкан төбәк. Андагы истәлекле экспонатлар. *Теоретик мәгълүмат. Мемориаль комплекс.*	1
17	**И.Газиның “Ильдус” хикәясе . Замандаш балалар журналы - «Салават күпере».** И.Газиның “Ильдус” хикәясе белән танышу. Балачак шаянлылыгы ,әсәрнең метафоралылыгы, авторның ирониясе. «Салават күпере» журналы. Аның тарихы һәм бүгенгесе турында мәгълүмат.	1
	Туган ил өчен! -6 сәг.	
18	**Гадел Кутуйның тормыш юлы һәм иҗаты. «Рөстәм маҗаралары» повесте.** Рөстәм маҗаралары» повестеннан «Әби әкияте», «Яз җиткәч», «Сихерле чәчәкләр», «Расад» бүлекләрен уку. Әсәрдә сугыш вакытының бирелеше.Рөстәм образы турында сөйләшү. Малайга хас батырлык сыйфатлары. Хыял белән чынбарлык арасындагы аерманы табарга өйрәнү. Чагыштыру.	1
19	**Муса Җәлилнең тормыш юлы һәм иҗаты.** **«Сагыну», «Соңгы җыр» шигырьләре. «Алтынчәч»либреттосы. Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театры.** Аларга салынган хисне аңлау. «Алтынчәч»либреттосыннан өзек өйрәнү. Либреттоның әкияткә һәм дастанга нигезләнеп язылган булуы. Аның төп каһарманнары: Тугзак ана, Җик, Алтынчәч. Нәҗип Җиһановның либреттога музыка язуы. Композиторның иҗаты. Муса Җәлил исемендәге Татар дәүләт академия опера һәм балет театры турында мәгълүмат.	1
20	**Җырчы Мөнирә Булатова иҗаты.** Ул башкарган арияләр. Язмышының опера сәнгате белән бәйле булуы.	1

21	**Фатих Кәримнең «Кыр казы», «Ватаным өчен», «Сөйләр сүзләр бик күп алар...» шигырьләрен** уку. Аларда Туган илне саклау, ярату хисләренең салынган булуы.	1
22	**Шәүкәт Галиев. «Аталы-уллы солдатлар» балладасы.** Илне басып алучыларга көрәштә халыкның фидәкарьлеге. Ил батырларына хөрмәт. *Әдәбият теориясе. Баллада.Тест.*	1
23	**Проект эше. "Беркем дә , бернәрсә дә онытылмас!"**	1
	Бәхет кайда була?- 3 сәг	
24	**Нәби Дәүлинең тормыш юлы һәм иҗаты. «Бәхет кайда була?» «Мин җирдә калам» шигырьләре.** Бәхет эзләү һәм табу кебек фәлсәфи мәсьәләнең чишелеше. Лирик герой өчен бәхетнең үзе яшәгән җирдә булуы. *Теоретик төшенчә.Шигырь. Ритм. Рифма.*	1
25	**Фатих Хөсни. Чыбыркы» хикәясе**. Автор турында белешмә. «Чыбыркы» хикәясенең сюжет элеменларын өйрәнү. Әсәрнең темасы, идеясы, бүлекләрнең символикасы,метафоралылыгы, гәүдәләнеше. Авторның бала психологиясен ачу үзенчәлеге.	1
26	**Әдәбият теориясе. Сюжет. Сюжет элементлары.** Экспозиция, төенләнеш, вакыйгалар үстерелеше, кульминация, чишелеш.**Мөстәкыйль эш.**	1
	4 нче чирек- 9 сәг. **Кеше табигать баласы- 5 сәг.** **Юмор- 4 сәг.**	
	Кеше табигать баласы- 5 сәг.	
27	**Равил Фәйзуллин. «Табигать кочагында» шигыре. Рәссам Иван Иванович"Наратлык урманында иртә"картинасы.** Равил Фәйзуллинның тормыш юлы һәм иҗаты «Табигать кочагында» шигырен өйрәнү. Шигырьдә табигатьне саклау, аны ярату хисләре өстенлек итүен ачыклау. Рәссам Иван Иванович Шишкин тормыш юлы һәм иҗаты. "Наратлык урманында иртә"картинасы буенча сөйләм телен баету. Аның Татарстан белән бәйле язмышы. Иҗаты.	1
28	**Рәссам Иван Иванович Шишкин** . Тормыш юлы һәм иҗаты. "Наратлык урманында иртә"картинасы буенча сөйләм телен баету. Аның Татарстан белән бәйле язмышы. Иҗаты.	1
29	**Мөдәррис Әгъләмов «Матурлык минем белән» шигыре, «Җир-ана, кояш һәм башкалар» балладасы.** Мөдәррис Әгъләмовның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. Матурлыкны табигатьтән эзләү мотивы. Гәүдәләнеш алымнары.Табигатьнең кешеләргә мәрхәмәтле булуы, аны сакларга кирәклеге. **Тест.**	

30	**Проект эше:** Гүзәл табигатьле туган ягым”.	1
31	**Йомгаклау контроль эше.**	
	Юмор- 4 сәг.	
32	**Ләбиб Леронның «Пирамида» хикәясе.** Укучыларда белем алуга теләк тудыру. Укымыйча гына белемле булып булмавын ачыклау. *Теоретик төшенчә. Юмор.*	1
33	**Алмаз Гыймадиев.** **«Зөлфия + ... мин» хикәясе.** Яшүсмерләрне беренче мәхәббәт хисләренең сурәтләнеше. Язуда гына түгел, тормышта да хаталар җибәрергә ярамавын ачыклау. Шаян хикәянең язылу алымнары.	1
34	**Шәүкәт Галиев.«Ул кем?» «Әлләкем», «Мәрзия мәсьәләсе» шигырьләре.** Шагыйрьнең табышмак, юмористик шигырьләрендә бала хисләренең ачылышы. Шигърияттә шаянлыкның бирелеше.	1
35	5 нче сыйныфта үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.	

6нчы сыйныф

Дәрес тәртибе	Дәрес темасы, эчтәлек элементы	Сәгать саны
	1 нче чирек- 8 сәг. **Мифтан– чынбарлыкка -3 сәг.** **Милли моңнар -3 сәг.** **Кеше кадере- 2сәг.**	
1	**Халык авыз иҗаты жанры: мифлар. Татар халык мифлары.** Мифларның килеп чыгышы, классификациясе. Схема белән эш. Төрле халыкларда мифлар. Мифик геройлар турында төшенчә.	1
2	**«Шүрәле», «Су иясе», «Өй иясе», «Дедал белән Икар», “Албасты” мифлары. Рабит Батулланың “Албасты” пьесасы.** Мифларны өйрәнгән галимнәр. Язучылар иҗатында мифик геройлар. Рус, грек мифлары белән чагыштыру. Рабит Батулланың “Албасты” пьесасы. *Әдәбият теориясе.Миф.Мифик геройлар.*	1

3	**Мәкальләр һәм әйтемнәр.** Мәкальнең акыл бирү, сөйләмне матурлау өчен кулланылуы. Мәкальләрнең тематикасы. Әйтемнең күчерелмә мәгънәдә кулланылган, сөйләмнең эмоциональ көчен арттыра торган жанр булуы. Мәкаль белән әйтемнең аермасы. Татар мәкальләре һәм әйтемнәренең русча эквивалентлары. Аларда халык психологиясе һәм идеалының чагылышы. *Әдәбият теориясе. Мәкаль, әйтем.*	1
	Милли моңнар- 3 сәг.	
4	**Халык җырлары. . “Көзге ачы җилләрдә” . “Кәрия-Зәкәрия” җыры.** Халык җырларының төрләре: тарихи җырлар,йола җырлары, уен җырлары. Аларның килеп чыгу үзенчәлеге. Йола бәйрәмнәреннән Сөмбелә бәйрәме. Чуваш халык бәйрәме Чуклеме. Тарихи җырлар. **“Көзге ачы җилләрдә”** җыры. Уен җырлары. **“Кәрия-Зәкәрия”** җыры. Уен җырларының ритмы, рифмасы. *Әдәбият теориясе. Халык җырлары. Халык җыры жанрлары. Йолалар, йола җырлары. Тарихи җырлар. Уен җырлары.*	1
5	**Шигърияттә халык көе. Г.Тукайның “Туган тел” “Туган авыл” шигыре**. Шагыйрьләрнең кайбер шигырьләре халык тарафыннан көйгә салынуы. Г.Тукайның “Туган тел” шигыре. Аның төрле телләргә тәрҗемә ителүе. Г.Тукайның “Туган авыл” шигыре. Аның дә халык җыры кебек яратып җырлануы, киң таралган булуы.	1
6	**Композитор А.Монасыйпов турында кыскача белешмә. Татарстан Республикасы Дәүләт Гимны**. Кешенең балачагы үткән туган якның кадере. Татарстан Республикасы Дәүләт Гимнын өйрәнү. Кабатлау. Тест.	1
	Кеше кадере- 2 сәг.	
7	**Нәкый Исәнбәт. “Өч матур сүз” шигыре**. Язучы турында кыскача белешмә. Әти-әни, туган илнең кадере. Шигырьдәге лирик герой. Шигырьнең диалог формасында язылуы. Шигырьнең Г.Тукайның “Туган тел” шигыре белән аваздашлыгы.*Әдәбият теориясе. Лирик герой. Сынландыру.*	1
8	**Мәҗит Гафури. “Әтәч белән сандугач”мәсәле.“Ана” шигыре**. **Роберт Миңнуллин “Әни кирәк” .** Шагыйрь турында кыскача белешмә. Рус мәсәлчеләре белән чагыштырып өйрәнү. Шигырьдә ана өчен бала, бала өчен ана кадере. Н.Исәнбәт шигырьләре белән аваздашлыгы. Бишек җырларының әһәмияте турында мәгълүмат.*Әдәбият теориясе. Мәсәл.*	1
	2 нче чирек- 7 сәг. **Кеше кадере – 4 сәг.** **Кыш-табигать могҗизасы – 3 сәг.**	
9	**Габдулла Тукай. *“Шүрәле” әкият-поэмасы.* Фәрит Яруллин. “Шүрәле” поэмасы буенча балет.** Әсәрдә егет һәм Шүрәле образларының бирелеше, аларга салынган мәгънә. Г.Тукай әкиятләренә иллюстрацияләр авторы – Байназар Әлменов. Авторның идея- эстетик идеалы.Казан арты табигатенең , анда яшәүче халык,тормыш рәвеше, көн-күреше. Фәрит Яруллин турында белешмә. “Шүрәле” поэмасы буенча балетның сәхнә тормышы.	1
10	**Муса Җәлил “Моабит дәфтәрләре”** циклы. **“Чәчәкләр”, “Тик булса иде ирек” шигыре.** Шагыйрьнең тормыш юлы, сугыш чоры иҗаты, “Моабит дәфтәрләре” циклына кергән шигырь турында мәгълүмат. М.Җәлилнең музей-квартирасы.. Шигырьнең язылу урыны, вакыты. Шигырьдәге символлар. Чәчәкләрнең матурлык һәм үлемсезлек символы	1

	буларак бирелүе. Туган илне ярату, туган илне саклау идеясе.	
11	**Ә.Еники “Туган туфрак” хикәясе.** Әсәрдә туган җир темасы. Автор фикере.Төп герой-Клара образы. Үткәннең кыйммәтен саклаучы карт образы.	1
12	**“Кеше кадере” бүлеге буенча йомгаклау дәресе. Тест.**	1
	Кыш-табигать могҗизасы -3 сәг.	
13	**Галимҗан Ибраһимов. “Кар ява” хикәясе . К. Нәҗми “ Кызыклы хәл”** . Әдип турында кыскача белешмә. “Кар ява” хикәясендә кышкы табигать, кар яву күренешенең тасвирлануы. Хикәядә чагыштырулар. К. Нәҗми “”кызыклы хәл” шигырендә табигатькә сак караш темасы.	1
14	**Мәрзия Фәйзуллина. “Чыршының күлмәкләре” шигыре.** Тормыш юлы, иҗаты турында кыскача белешмә. Шигырьнең эчтәлеге, поэтик яңгырашы. Чагыштырулар, сынландыру. Шигырьдә күтәрелгән экология проблемасы.	1
15	**Резеда Вәлиева. “Нәни чыршы” шигыре.** Шагыйрә турында кыскача мәгълүмат. Шигырьнең эчтәлеге, кулланылган троплар. Шигырьдә күтәрелгән проблема. **Проект эше” Чыршыларны саклагыз”.**	1
	3 нче чирек- 10 сәг. **Кыш-табигать могҗизасы -1 сәг.** **Аң- белем- 6 сәг.** **Дуслык кадере – 4 сәг.**	
16	**Туфан Миңнуллин. “Акбай һәм Кыш бабай” пьесасы.** Тормыш юлы турындасөйләргә.Пьесада Яңа ел бәйрәменә әзерлекнең бирелеше. Кыш бабай белән Кар кызы теләкләре. Яңа ел белән котлау сүзләре. Котфликтның бирелеш үзенчәлекләре. Үткәннәрне кабатлау. **Тест.**	
	Аң- белем- 6 сәг.	
17	**Каюм Насыйри. .“Әбүгалисина” кыйссасы.** Әдип турында кыскача белешмә. Аның энциклопедист галим булуы.Фольклорчы, этнограф, әдәбиятче, тарихчы булу эшчәнлеге. Казандагы һәм Яшел Үзән районындагы музейлары.“Әбүгалисина” фантастик сюжетлы кыйссасы белән танышу. Әбүгалисина һәм Әбелхарис образлары. Аларның белемгә омтылышлары, белем өйрәнүдәге тырышлыклары. Авторның мәгърифәтчелек идеаллары. К.Насыйринаң Яшел Үзән районы Ачасыр авылындагы музее.	1
18	**Габделхәй Сабитов. “Чүкеч” хикәясе. Г.Зәйнәшевнең “Кем булырга” шигыре.** Язучы турында кыскача белешмә. Һөнәр сайлауның үзенчәлекләре.	1
19	**М.Латифуллин “Сәйдәшнең яшьлеге»хикәясе.** С.Сәйдәшнең тормышына йогынты ясаган кешеләр. С. Сәйдәшев исемендәге Зур концерт залы, музее. Һәйкәле.	1
20	**Абдулла Алиш. “Әни ялга киткәч” хикәясе.** А.Алишның тормыш юлы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат. *Әдәбият теориясе. Хикәяләүче.*	1

21	**Фәнис Яруллин. Кояштагы тап” хикәясе.** Ф. Яруллин турында кыскача белешмә.“Кояштагы тап” хикәясендә ялганның, ялкаулыкның фаш ителүе. Яманлыкның эзе калуы. *Әдәбият теориясе. Притча.*	1
22	**Равил Фәйзуллин. “Бердәнбер” шигыре.** Шагыйрь турында кыскача мәгълүмат.“Бердәнбер” **ш**игырьенең төп идеясе. Әдәбиятта ана образы. Шигырьнең төзелеше. “Аң-белем” бүлеге буенча кабатлау дәресе.	1
	Дуслык кадере – 4 сәг.	
23	**Дәрдемәнд. Ике туган” хикәясе.** Әдип турында кыскача белешмә.**“**Табигать образы.	1
24	**Х.Такташ “Мокамай” әсәре** . Х.Такташның тормышы һәм иҗаты.” “Мокамай” әсәре белән танышу. Шагыйрьнең эстетик идеалы. Дуслык кадере.	1
25	**Р. Харис “Серле алан” пьесасы . Эльмира Шәрифуллина “Дуслык, чын дуслык!” шигыре.** Р.Харисның күпкырлы эшчәнлеге.Пьеса белән танышу. Эльмира Шәрифуллина турында кыскача мәгълүмат.“Дуслык, чын дуслык!” шигыренең эчтәлеге, төзелеше. Дуслыкның көче турында уйлану.	1
26	**Шәүкәт Галиев “Дуслык балы” шигыре.** Язучының тормыш юлы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат.“Дуслык балы” шигыренең эчтәлеге. Шигырьдә күтәрелгән милләтара дуслык, толерантлык проблемалары. Шигырьнең строфалары, рифмалары, троплар. “Дуслык кадере” бүлеге буенча кабатлау. **Тест.**	
	4 нче чирек- 9 сәг. **Сатира- 3 сәг.** **Ел фасыллары - 6 сәг.**	
27	**Фаил Шәфигуллин. “Ике тиен акча” хикәясе. . «Акбай белән Карабай» хикәясе.** Хикәянең эчтәлеге. Марат образы. Хикәядәге юмор. Язучының юмор аша әйтергә теләгән фикере**.** Язучының Яшел Үзән районындагы музее.	1
28	**В. Радлованың “Шаян кеше” хикәясе.** В. Радловның тәрҗемә эше. Галимнең мәгърифәтчелек идеяләре. “Шаян кеше” хикәясе белән танышу. Шаянлыкның файдасы турында сөйләшү.	1
29	***Шәүкәт Галиев. “Курыкма, тимим”*, “Атлап чыктым Иделне” шигырьләре.** Шигырьләрнең эчтәлекләре. Һәр шигырьдәге юмор. “Көлке көлә килә...” бүлеге буенча кабатлау.	1
	Ел фасыллары – 6 сәг.	
30	**Роберт Әхмәтҗанов. .“Иртә әле...” шигыре. Гәрәй Рәхим. Апрель” хикәясе.** Шагыйрь турында кыскача мәгълүмат.“Иртә әле...” шигырендә табигать тасвиры. Кулланылган әдәби алымнар. Туган ил кадере. *Әдәбият теориясе. Пейзаж.* Гәрәй Рәхим турында кыскача мәгълүмат.“Апрель” хикәясенең эчтәлеге. Төп идеясе. Хикәядәге	1

	чагыштырулар. Автор игътибарны юнәлткән табигать кануны. *Әдәбият теориясе. Портрет.*	
31	**Гомәр Бәширов. “Туган ягым- яшел бишек” повесте “ “Язгы сабан туйлары” .** Язучының тормыш юлы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат. “Туган ягым- яшел бишек” повесте “ “Язгы сабан туйлары” белән танышу. Сабантуй турындагы өзекнең эчтәлеге. Сабантуй бәйрәменең тасвирлап бирелеше. Көрәшче егетләр, Хәкимҗан образлары. Сурәтләү чаралары. Сабантуй бәйрәме тарихы.	1
32	**Йомгаклау контроль эше.**	
33	**Лотфулла Фәттахов.** Рәссамның тормышы, иҗаты турында кыскача мәгълүмат. “Сабантуй” картинасында сурәтләнгән табигать, авыл кешеләре.	1
34	**Балалар өчен чыга торган газета-журналлар.“Сабантуй” журналы.** Журнал басылып чыгу тарихы. Журнал рубрикалары. Мәкаләләрнең эчтәлеге.	1
35	**“Ел фасыллары” бүлеге буенча йомгаклау дәресе.**	1

7 нче сыйныф

№	Дәрес темасы, эчтәлек элементы	Дәрес саны
	1 нче чирек- 8 сәг. **Халык хаклы- 5 сәг.** **Аксакаллар сүзе – 3сәг.**	
1	**Алда өйрәнгән фольклор жанрларын кабатлау.** Схема өстендә эш. Халык тормышы, йола фольклоры. Гаилә йолалары (бала туу, туй), календарь йолалар. Йолаларның әдәбиятта бирелеше.	1
2	**Ф.Бурнаш “ Яшь йөрәкләр”.** Язучының тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. “Яшь йөрәкләр драмасын өйрәнү.	1
3	**Бәетләр “Сак- Сок” бәете, мөнәҗәтләр “ Илемне онытмам”.** Бәетләр турында белешмә ,аларның шигъри үзенчәлекләре. Мөнәҗәтләр турында теоретик төшенчәне өйрәнү.	1
4	**Г. Тукай “Милли моңнар”.** Г.Тукай иҗатында фольклор мотивларының бирелеше**.**	1
5	**Проект эше “Шагыйрьнең иҗаты” .** Г.Тукай иҗатына багышланган . Тест.	1
	Аксакаллар сүзе – 4 сәг.	
6	**Ф.Әмирхан “Ай өстендә Зөһрә кыз”.**	1

	Татар әдәбиятының фольклор һәм мифология белән бәйләнеше. Ф.Амирхан “Ай өстендә Зөһрә кыз”әкияте белән танышу. Әкияттә образлар системасы, символик образлар. Авторның күренешләргә үз фикере.	
7	**Г.Ибраһимов “Алмачуар” хикәясе.** Г. Ибраһимовның иҗаты. “Алмачуар” әсәрендә халык тормышының бирелеше. Әсәрдә образлар системасы, Алмачуар образы. Закирның атка карата мәхәббәте.	1
8	**Татар халкының милли киемнәре, бизәнү әйберләре.** Татар халкының милли киемнәре, бизәнү әйберләре белән танышу.	1
	2 нче чирек- 7 сәг. **Аксакаллар сүзе – 3 сәг.** **Ил язмышы — ышынычлы кулларда – 4 сәг.**	
9	**Р.Миңнуллинның “ Килен төшкәндә”** шигыре. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. “Килен төшкәндә әсәрен уку.	1
10	**Р.Яхинның эшчәнлеге**. Композиторның тормыш юлы, иҗаты белән танышу.	1
11	**Х.Мөдәрисова иҗаты,” Көмеш дага” әсәре.** Х.Мөдәрисова иҗаты,” Көмеш дага” әсәрен өйрәнү.	
	Ил язмышы — ышынычлы кулларда – 4 сәг.	
12	**Ә.Маликов “Ил язмышы- ир язмышы” шигыре.** Ә.Маликов “Ил язмышы- ир язмышы” шигырен өйрәнү. Гражданлык лирикасы, пафос турындагы төшенчәләрне үзләштерү.	1
13	**Г. Кутуй иҗаты.”Сагыну” нәсере.** Г. Кутуйның иҗаты белән танышу. Нәсер һәм инверсия күренеше турында белешмә бирү.	1
14	**С.Хәким “Бакчачылар “ поэмасы. . “Бу кырлар , бу үзәннәрдә” шигыре .** С.Хәкимнең тормышы юлы һәм иҗаты. “Бакчачылар “ поэмасын өйрәнү. Бөек Ватан сугышы вакытындагы тормышны сүрәтләү. “Бу кырлар , бу үзәннәрдә” шигыре белән танышу. Туган як образы, туган җир образын мифлаштыру. С.Хәким иҗатында фольклор гадәтне ачыклау, фольклор мотивларның функциясе, шигъри әсәрләрдә образлар, чыганакларны уңышлы куллану. Лирик геройның үзенчәлекләре, лирик герой образы, аның кичерешләре.	1
15	**Р.Төхвәтуллин “Җиләкле аланнар” повесты**. Р.Төхвәтуллин иҗаты. “Җиләкле аланнар” повестыннан өзек өйрәнү. Сюжет сызыгы. Балачакны, үткәнне сагыну. Сөйләүче- малай, автор белән тәңгәл фикердә булуы.	1
	3 нче чирек- 11 сәг. **Ил язмышы — ышынычлы кулларда – 1 сәг.** **Заман герое – 4 сәг.** **Туган ил темасы- 6 сәг.**	
16	**М. Мәһдиев “Без кырык беренче ел балалары” .**	1

	М.Мәһдиев иҗаты. “Без- кырык беренче ел балалары” повесте белән танышу.Ачы сугыш елларында балаларның авыр язмышын сүрәтләү.	
	Заман герое – 4 сәг.	
17	**Н.Думави .”Беренче кар” шигыре.** Н.Думавиның иҗаты.”Беренче кар” шигырендә табигать күренешен тасвирлау.	1
18	**Һади Такташ “Алсу “ поэмасы.** Һади Такташның тормыш юлы, иҗаты.”Алсу “ поэмасының шигъри үзенчәлекләре, кабатлаулар. Поэмада рефрена күренеше.	1
19	**Х.Туфан “Агыла да болыт агыла” шигыре.** Х.Туфанның тормыш һәм иҗат юлы. “Агыла да болыт агыла” шигыре. Х.Туфанның Аксубай районындагы музее.	1
20	**Г.Тавлин “Кояш болытка кергәндә” романы.** Г.Тавлин “Кояш болытка кергәндә” романыннан өзек белән танышу. Әсәрдәге вакыйгалар аша шәхес культы фаҗигасен ачу. Кабатлау. **Тест.**	1
	Туган ил темасы – 6 сәг.	
21	**А.Гыйләҗев “Өч аршин җир” повесты**. А.Гыйләҗевнең тормыш юлы, иҗат юлы. Татар әдәбиятының милли сәнгать традицияләренә әйләнеп кайтуы. “Өч аршин җир” повесты белән танышу. Туган җиреннән ерак булган кешенең сәнгатьчә фикер йөртү юллары.	1
22	**И. Юзеев .“Ак калфакны төшердем кулдан “драмасы.** И. Юзеевның тормыш юлы һәм иҗаты.“Ак калфакны төшердем кулдан “ исемле драма әсәрен уку. Әсәрдә социаль –этик проблемалар. Кешене чит илдә тасвирлау. Автор ремаркалары.Образлар,символлар.	1
23	**Ф.Сафин “Туган җиремә” шигыре.** Ф.Сафин иҗаты.”Туган җиремә” шигырен өйрәнү.Туган җиргә, туган табигатькә, тирә-юньне булган мөнәсәбәтне сәнгатьчә ачуга багышланган лирик әсәр.	1
24	М.**Галиев “Нигез” повесте.** М.Галиев иҗаты. “Нигез” повестеннән өзек белән танышу. Әсәрдә сугыш чоры вакытының авырлыкларын сүрәтләү. Геройларга хас булган әдәплелек, үз-үзеңә ышану хисләренең чагылышы. Авторның образлар аша фикер йөртүе.	1
25	**“Минем кечкенә Ватаным” темасына проект эше.** Кабатлау. Тест.	
26	**Контроль эше. “Туган ил” темасы.**	
	4 нче чирек- 9 сәг. **Яхшылын җиңә- 5 сәг.** **Табигатькә табиб кирәк -4 сәг.**	
27	**Ф.Хөсни “Сөйләнмәгән хикәя” хикәясе.** Ф.Хөснинең тормыш юлы һәм иҗаты. “Сөйләнмәгән хикәя” хикәясендә” баланың сугыш чоры авырлыкларын аңлавы. Аның эчке кичерешләре.	1

28	**Р.Хафизова “Әти кайткан көн” хикәясе.** Р.Хафизова иҗаты. “Әти кайткан көн” хикәясендә сугыш чоры балаларының психологиясе.	1
29	**Ф.Яруллин “Ак төнбоек” хикәясе.** Ф.Яруллин иҗаты. “Ак төнбоек” хикәясендә дуслык проблемасының яктыртылуы, кешенең үз кыланышларына җаваплы булу темасының бирелеше.	1
30	**Р.Корбан. ”Ярдәм итик” шигыре.** Корбан иҗаты.”Ярдәм итик” шигырендә табигать һәм кешенең үзара мөнәсәсбәтләре.	1
31	Р**.Галиуллин “Биш икеле” хикәясе.** Р.Галиуллинның “Биш икеле” хикәясендә бала психологиясенең үзенчәлекле бирелеше.	1
	Табигатькә табиб кирәк -4 сәг.	
32	**М.Әгъләмов “Каеннар булсаң иде”,”Учак урыннары” .** М.Әгъләмов “Каеннар булсаң иде”,”Учак урыннары” әсәрләре белән танышу. М.Әгъләмов иҗатында тарихи истәлекләр проблемасының күтәрелеше, күпкырлы жанр формалары , стиль үзенчәлекләре.	1
33	**З. Мансуровның “ Балык кычкыруы” , Х. Ибраһимовның “ “Карач” хикәясе.** З. Мансуровның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. “ Балык кычкыруы” хикәясендә кеше һәм табигатьнең үзара мөнәсәбәтләре проблемасы.	1
34	**Йомгаклау контроль эше.**	
35	**Х. Ибраһимовның “ “Карач” хикәясе.** Укучыларга экологик тәрбия бирү.**Үткәннәрне йомгаклау. Кабатлау.**	1

8 нче сыйныф

Дәрес тәртибе	Дәрес темасы, эчтәлек элементы	Сәгать саны
	1 нче чирек -8 сәг. **Узганнар турында хәтерләү -5 сәг.** **Тарих эзләре - 3**	
1.	**Халык авыз иҗаты. Риваятьләр. “Сихерче кыз”,.“Гали тугае” , “Моргана”риваятьләрен** уку. Риваятьләрнең әдәбиятта яктыртылышы. Легенда жанрына гомуми күзаллау.	1
2.	**М.Гафури “ Хан кызы Алтынчәч” “Күке каян барлыкка килгән?” , Зөһрә кыз” (татар халык легендасы), “Мистер Стуруорм” (борынгы шотланд легендасы)** . Әсәрләр белән танышу.	1

3	**Ф.Яхин "Һомай кошы хикәясе. Ә.Еники "Курай"хикәяләре.** Әсәрләрнең эчтәлеге белән танышу. Фикер йөртү.	1
4	**Ф.Яруллин "Моңлы курай"шигырен** күзаллау. Милли уен кораллары белән танышу.	1
5	**Проект эше" Музыкаль инструментлар".** Тест	
	Тарих эзләре – 3 сәг.	
6	**Сәяхәтнамәләр һәм елъязмалар.** Ибне Фадлан " "Ибн Фадланның 921-922 елларда Болгар дәүләтенә сәфәре вакытында язылган сәяхәтнамәсе".	1
7	**Фатих Кәрими "Ауропа сәяхәтнамәсе".** Фатих Кәрими тормыш юлы һәм иҗаты "Аурупа сәяхәтнамәсе"ннән өзек белән танышу.	1
8	**Миргазиян Юныс иҗаты. "Су"хикәясе.** Казан Кремле тыюлыгы турында тарихи вакыйгалар турындагы мәгълүмат.	1
	2 нче чирек - 7 сәг. **Тарих эзләре – 3 сәг.** **Онытылмас еллар – 4 сәг.**	
9	**Г.Тукай иҗаты. "Пар ат" шигыре.** Туган җиргә мәдхия җырлау. Казанга әйләнеп кайткандагы кичерешләр.Әдәби теленең лексик һәм фонетик чараларын куллану. Габдулла Тукай исемендәге Дәүләт премиясе.	1
10	**Бакый Урманче иҗаты. " Пар ат" картинасы.** "Триптих" Урманче.	1
11	**Нажар Нәҗми "Агыйделдә –ак параход".** Нажар Нәҗми иҗаты "Агыйделдә –ак параход"әсәреннән өзек уку. "Казанның тарихи урыннары". Кабатлау. Тест.	1
	Онытылмас еллар – 4 сәг.	
12	**Рәссам Виктор Кудельскин . Гариф Ахуновның "Замандашлар портреты"** . Рәссам Виктор Кудельскин иҗаты белән танышу. Гариф Ахуновның "Замандашлар портреты"статьясын уку.	1
13	**Роберт Әхмәтҗанов "Солдатлар", "Герман көе" шигырьләре.** Музыка һәм әдәбиятның үзара бәйләнеше.	1
14	**Фатих Кәримнең "Ант" шигыре. "Кыңгыраулы яшел гармун"поэмасыннан өзек, "Сибәли дә сибәли" әсәре.** Фатих Кәримнең тормыш юлы һәм иҗаты."Ант" шигыре. "Кыңгыраулы яшел гармун"поэмасыннан өзек, "Сибәли дә сибәли" әсәрләре белән танышу. Татар гармунының тарихы. Бөек Ватан сугышы чорында шигърияттә патриотлык хисләре.Табигать рәсемнәре, кеше психикасына аларның роле.	1

15	**Т. Миңнуллин иҗаты. “Моңлы бер җыр”драмасы.** Т. Миңнуллин иҗаты. “Моңлы бер җыр”драмасында Муса Җәлил образы “Моңлы бер җыр”драмасы буенча эш. Казанда М.Җәлил һәйкәле. Хат үрнәкләре белән танышу. Фронт хатлары.	1
	3 нче чирек - 11 сәг. **Онытылмас еллар – 2 сәг.** **Иртә олыгайганнар - 3 сәг.** **Әдәбиятта аналар образы - 6 сәг.**	
16	**Мостай Кәрим иҗаты.”Билгесез солдат”шигыре. Чыңгыз Айтматов иҗаты “Анам кыры”әсәре.** Мостай Кәрим иҗаты.”Билгесез солдат”шигырендә сугыш истәлекләре. Кыргыз язучысы Чыңгыз Айтматов иҗаты “Анам кыры”әсәрендә кешенең яшәү мәгънәсе проблемасы.	1
17	**Проект эше** “Безнең геройлар” Кабатлау.	
	Иртә олыгайганнар - 3 сәг.	
18	**Клара Булатова”Башым иям”шигыре.** Клара Булатова иҗаты. ”Башым иям”шигырендә сугыш чоры балалары язмышы.	1
19	**Нур Әхмәдиев иҗаты “Җиңү көне” шигыре. Разил Вәлиев иҗаты “Ватаным” шигыре.** Нур Әхмәдиев иҗаты “Җиңү көне” шигыре**ндә** сугыш елларына истәлекләр. Разил Вәлиев иҗаты “Ватаным” шигырендә патриотик хисләр чагылышы. Бүлекне кабатлау.	1
20	**Факил Сафин иҗаты “Тулганай”әсәре.** Патриотик хисләр чагылышы. Бүлекне кабатлау. Тест.	1
	Әдәбиятта аналар образы - 6 сәг.	
21	**Шәриф Камал “Буранда”новелласы.** Шәриф Камалның тормыш юлы һәм иҗаты. “Буранда”новелласына анализ.Текстның эмоциональ бизәлеше. Чыганаклар һәм алымнар.	1
22	**Ибраһим Салахов иҗаты “Колыма хикәяләре” “Ана тавышы”өзеге.** Әсәрләрдә сталин репрессиясенә дучар булган кешеләр язмышы.	1
23	**Сибгат Хәким”Әнкәй”, “Җырларымда телим”шигыре. Роберт Миңнуллин иҗаты “Әнкәй”шигыре**. Сибгат Хәким тормыш юлы һәм иҗаты.”Әнкәй”шигырендә туган як образы, ана күңеленең чагылышы. Өлкән буын шагыйрь иҗатында лирик һәм социаль-этик фикер йөртү алымнары , тарихи- культурада гореф –гадәтләренең күтәрелеше темасы.	1
24	**Марсель Галиев иҗаты “Су буеннан әнкәй кайтып килә**”. Өлкән буын шагыйрь иҗатында лирик һәм социаль-этик фикер йөртү алымнары , тарихи- культурада гореф –гадәтләренең күтәрелеше темасы.	1
25	**Ш.Хөсәенов (“Әни килде”) ”Әниемнең ак күлмәге” драмасы** Ш.Хөсәеновның тормыш юлы һәм иҗаты. (“Әни килде”) ”Әниемнең ак күлмәге” драмасыннан өзек. Драмада социаль-этик проблема .Әдәплелек .	1

26	**Фоат Садриев “Таң җиле” романы .** Фоат Садриев иҗаты. ”Таң җиле”романыннан өзекләр. Нуриасма образы.	1
	4 нче чирек - 9 сәг. **Әдәбиятта аналар образы - 1 сәг.** **Юмор -3 сәг.** **Татар халкының сөеклеләре – 3 сәг.** **Җанлы табигать – 2 сәг.**	
27	**Проект эше** “Яраткан әнием” Бүлекне гомумиләштереп кабатлау. Тест.	1
	Юмор -3 сәг.	
28	XX гасыр башы беренче сатирик журналлар турында мәгълүмат. **“Чикерткә”, “Карчыга”,Уклар” әсәрләре,** аларның критик фикер йөртү үсешендә роле.	1
29	**Г.Камалның “Банкрот” комедиясе.** Г.Камалның тормыш юлы һәм иҗаты “Банкрот” комедиясендә конфликт .Мәгърифәтчелек эшчәнлеге , чаралар. Хәйләсез дөнья –файдасыз. Г.Камал “Банкрот” комедиясе.	1
30	**Гамил Афзалның”Юл газабы”хикәясе.** Гамил Афзалның тормыш юлы һәм иҗаты. ”Юл газабы”хикәясендә язучылык үзенчәлекләре. Тәвәккәл әби”шигырендә шигырьдә комик үзенчәлекләр. Зәки Нури иҗаты,пародия, эпиграммалар. Кабатлау. Тест.	1
	Татар халкының сөеклеләре – 3 сәг.	
31	**Ренат Харисның** “**Гармунчы”поэмасы, “Ике гөл”шигыре**. Ренат Харисның тормыш юлы һәм иҗаты. “Гармунчы”поэмасыннан өзек. “Ике **гөл”шигыре**. Кеше күңеленең бөеклеге, философик әсәр.	1
32	**Зөлфәт** “**Шигырем-ачык!”** Зөлфәтнең тормыш юлы һәм иҗаты “Шигырем-ачык!” әсәрендә лирик геройның бирелеше, ”Шундый чагы әле җанымның”шигыре. **Галия Кайбицкая “Артистка”. Рабит Батулла “Бию ”әсәре**. Галия Кайбицкая иҗаты. Тормыш юлы. “Артистка” документаль повестында атриса образы. Рабит Батулла иҗаты. “Бию ”әсәре. Легендарь биюче Р.Нуриев образының үзенчәлеге	1
33	**Йомгаклау контроль эше.**	1
	Җанлы табигать – 2 сәг.	
34	**Айдар Хәлимнең “Өч аяклы ат”** повесты. **Гарәфи Хәсәнов “Беренче күк күкрәү”хикәясе.** Гарәфи Хәсәнов иҗаты. “Беренче күк күкрәү”хикәясен уку. Айдар Хәлимнең “Өч аяклы ат” повестыннан өзектә сугыш чоры елларының авырлыгы, балалар язмышы тамасының күтәрелеше..	1

35	**Камил Кәримов иҗаты,"Тимергали бабай хикәяте**". Гарәфи Хәсәнов иҗаты. "Беренче күк күкрәү"хикәясе. Камил Кәримов иҗаты,"Тимергали бабай хикәяте"ндә барган вакыйгалар чынлыкта булган хәлләргә корылган булуы. **"Ялкын"журналы.** "Ялкын"журналына күзәтү. Үткәннәрне йомгаклау.	1

9 нчы сыйныф

Дәрес тәртибе	**Дәрес темасы, эчтәлек элементы**	**Сәгать саны**
	1 нче чирек -8 сәг. **Сүз көче – 5 сәг.** **Урта гасыр татар әдәбиятында мәхәббәт сюжетлары -2 сәг.** **Татар әдәбиятында хатын-кыз образлары – 1 сәг.**	
1.	**Дастаннар турында төшенчә бирү.** **"Идегәй" дастаны. Беренче пәрдә. Икенче күренеш.** Кыскача эчтәлеге, күтәрелгән проблема, төп геройлар, сәнгать үзенчәлекләре.	1
2.	**"Идегәй" дастаны. Беренче пәрдә. Өченче күренеш.** Әңгәмә өчен тема: геройлар: милли гомумкешелек сыйфатлары. Идегәй"трагедиясе турында.	1
3	**Кол Галинең "Кыйссаи Йосыф"** поэмасы. Болгар-татар әдәбиятының (XII- XIII гасырның беренче яртысы) язма истәлеге. Зирәклелеккә, матурлылыкка, кеше хисләренең куәтлегенә дан җырлау.	1
4	**Кол Галинең "Кыйссаи Йосыф"** әсәре турында. Әсәргә анализ ясау.	1
5	Кабатлау. **Тест.**	1
	Урта гасыр татар әдәбиятында мәхәббәт сюжетлары – 2 сәг.	
6	**Төрки- татар әдәбияты вәкилләре**. **Сәиф Сараи иҗаты.** "Сөһәйл вә Гөлдерсен" дастаныннан өзек белән танышу.	
7	**С.Сараи "Сөһәйл вә Гөлдерсен" дастаны**. Әсәргә анализ ясау. Автор фикере. Дастан төре.	1
	Татар әдәбиятында хатын-кыз образлары – 1 сәг.	
8	**Г.Кандалый "Сәхипҗамал" поэмасы.** Г.Кандалыйныд тормыш юлы һәм иҗаты. Язучының татар шигъриятенә алып килгән яңалыгы.	1
	2 нче чирек -7 сәг. **Татар әдәбиятында хатын-кыз образлары – 5 сәг.** **Татар әдәбиятыннан лирик башлангыч -2 сәг.**	

9	**Р.Фәхретдин “Әсма , яки гамәл вә җаза” романы.** Р.Фәхретдиннең тормыш юлы һәм иҗаты. “Әсма, яки гамәл вә җаза” романыннан өзек уку, “Татар мәгърифәтчеләре” темасына әңгәмә.	1
10	**Г.Тукай “ Татар кызларына” шигыре .** Г.Тукайның Казан чоры иҗаты. Шигырьдәге лирик герой. Аның татар кызларына әйтергә теләгән фикере. Казан шәһәрендә Г.Тукай музее.	1
11	**Ф.Әмирхан “Хәят” повесте.** Ф.Әмирхан “Хәят” повестен уку. Эчтәлеге белән танышу. Катнаш гаиләләр темасына әңгәмә. Автор фикере.	1
12	**А.Гыйләҗев “ Җомга көн кич белән”.** А.Гыйләҗевның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. Бала тәрбияләү темасы. Образларга характеристика. Әсәрнең тәрбияви роле.	1
13	**Р. Мингалим “Сап- сары көзләр”хикәясе.** Әсәрләрдә идея-эстетик идеалның чагылышы. Кабатлау. Тест.	1
	Татар әдәбиятыннан лирик башлангыч -2 сәг.	
14	**Татар шигъриятендә лирика төшенчәсе. Пейзаж лирикасы. Р. Зәйдулла «Буран» шигыре. И.Иксанова « Тузганак».** Авторларның тормыш юлы , иҗаты. Шигырьдә образларның бирелеше. Пейзаж лирикасына хас үзенчәлекләр.	1
15	**Гражданлык лирикасы. С.Әхмәтҗанова “Татар акылы”, “Сүнмәс балкыш “ шигыре.** Татар зыялылары турында әңгәмә. Лирик геройның хис-кичерешләре.	1
	3 нче чирек -11 сәг. **Татар әдәбиятыннан лирик башлангыч -4 сәг.** **Театр элгечтән башлана - 3 сәг.** **Татар әдәбиятында табиб образлары – 4**	
16	**Фәлсәфи лирика. М.Шабаев “ Корыган имән монологы”.** Марс Шабаевның биографиясе , иҗат эшчәнлеге. Шигырьдәге образларга характеристика.	1
17	**М.Мирза . Робагыйлар “Карыйм да бу дөньяның дүрт ягына”.** Язучының тормыш юлы һәм иҗаты. Робагыйларда автор әйтергә теләгән фикер.	1
18	**Мәхәббәт лирикасы: Ф” Җамалетдинова “ Ташлар”, “Кунак көткән көн”.** Ф. Җамалетдинованың тормыш юлы һәм иҗаты. Лирик геройның кичерешләре.	1
19	**Р. Әхмәтҗанов “ Сандугач керде күңелгә”.** Шигырьгә анализ. Хисләр бирелеше. Бүлекне кабатлау. Тест.	1
	Театр элгечтән башлана - 3 сәг.	
20	**Г.Камалның “ Беренче театр” комедиясе.** Татар драматургиясенә нигез салучыларның берсе-Г.Камалның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. Г.Камалның “ Беренче театр” комедиясендә төп конфликтлар. Мәгърифәтчелек идеяләре, комик чаралар.	1

21	**С.Гыйззәтуллина –Волжскаяның** сәхнә тормышы, иҗаты.	1
22	**Х.Мөдәррисованың** тормыш юлы һәм иҗаты .Сәнгать кешесе тормышының **“Бәйге хакы” повестында** чагылыш табуы. Кабатлау. Тест.	1
	Татар әдәбиятында табиб образлары – 3 сәг.	
23	**Г. Әпсәләмов “Ак чәчәкләр” романы.** Г.Әпсәләмовның тормыш юлы һәм иҗаты. “Ак чәчәкләр” романының эчтәлеге.	1
24	**Г. Әпсәләмов “Ак чәчәкләр” романы.** Табиб образының яктыртылыш алымнары. Әсәргә анализ.	1
25	**С.Сөйләйманова “Гөлбадран” , “Дөнья бу…» повесты .** С.Сөйләймановaның тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу. “Гөлбадран” , “Дөнья бу…» повестыннан өзек уку.	1
	4 нче чирек -9 сәг. **Укытучы горур яңгырый - 4 сәг.** **Һөнәрләр күп алар - 5**	
26	**М.Мәһдиев ”Фронтовиклар” романы.** М.Мәһдиев иҗаты.”Фронтовиклар” романыннан өзек өйрәнү. Лирик чигенүләр. Образлар системасы. Казан педагогия коллияте турында.	1
27	**Р. Гаташ “ Укытучы”, Л.Шагыйрьҗан “ Укытучы” шигыре.** Остазлар һәм укытучыларга багышланган шигырләргә анализ. Автор фикере.	1
28	**В. Нуриевның “Инша “ хикәясе.** В. Нуриевның “Инша “ хикәясе белән танышу. Материалны кабатлау. Тест.	1
29	**Проект эше “ Минем беренче укытучым”.**	
	Һөнәрләр күп алар - 5 сәг.	
30	**Х.Сарьян «Әткәм һөнәре».** Авторның төп геройны тасвирлау үзенчәлекләре, автор позициясе.	1
31	**Йомгаклау контроль эше.**	1
32	**Г.Ахунов** “**Хәзинә” романы** . Г.Ахуновның тормыш юлы һәм иҗаты. “Хәзинә” романыннан өзек. Романның төп эчтәлеге. Нефть һәм нефтьчеләр темасының чынбарлыкта сүрәтләнеше.	
33	**И.Юзеев “Казан каласы- таш кала**”. И.Юзеев тормыш юлы һәм иҗаты. “Казан каласы- таш кала” өзеген өйрәнү.Шәһәр төзүчеләр һөнәренә әзерләү үзенчәлекләре.	1
34	**С.Гәрәева “Сварщик егет” шигыре.** С.Гәрәеваның тормыш юлы. “Сварщик егет” шигырен өйрәнү. Шигырьнең идея-эстетик мәгънәсе.	1